

**TÜRKİYE’DE MÜZİK ARAŞTIRMALARINA GENEL BİR BAKIŞ VE
KKÜ I. ULUSAL MÜZİK ARAŞTIRMALARI ÖĞRENCİ KURULTAYI**
(Çağrılı Konuşma)

Prof. Dr. Ali UÇAN

“Yaşamda en gerçek yol gösterici **bilimdir.**” (Atatürk)

“Müzik yaşamında en gerçek yol gösterici **müzikbilimdir.**” (Uçan)

“Arayan bulur.” (Atasözü)

1. Giriş

Bugün burada bu güzel kültür merkezinde Kırıkkale Üniversitesi (KKÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü ve Kırıkkale Üniversitesi Müzikoloji Topluluğu’nun düzenleyip gerçekleştirmekte olduğu *I. Ulusal Müzik Araştırmaları Öğrenci Kongresi*’ne çağrılı konuşmacı olarak katılmaktan çok mutluyum. En başta Onursal Başkanlar Sayın Rektör Prof. Dr. Ekrem YILDIZ ve Sayın Rektör Yardımcısı, Prof. Dr. Osman ÇAĞLAYAN ile hem Onursal hem de Yürütücü Başkan Sayın Dekan Vekil Prof. Dr. Hakan KOCAMIŞ’ı candan kutluyor, saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. Yanı sıra Kongre Eşgüdümçüsü değerli öğretim üyemiz Sayın Doç. Dr. Öznur ÖZTOSUN ÇAYDERE ile Müzikoloji Topluluğu Başkanı seçkin öğrencimiz Sevgili Barış İPEKÇİLER’i yürekten kutluyor ve sevgiyle selamlıyorum. Ayrıca düzenleme kurulunun alt kurullarında görevli öğretim elemanlarımızı ve özellikle öğrencilerimizi içtenlikle kutluyor, sevgiyle kucaklıyorum. Öbür yandan Kongremizin Bilim Kurulu üyeleri ile katılımcılarını ve izleyicilerini de candan kutluyor ve saygıyla-sevgiyle selamlıyorum. Son derece anlamlı açılış konuşmaları ve güzel bir koro dinletisiyle başlayan etkinliğimizin her yönüyle üstün başarılı geçmesini diliyorum.

Konuşmama başlarken önce çok büyük önem ve değer verdiğim bu *Kongreye çağrılı konuşmacı* olarak katılmamın başlıca **gerekçelerini** kısaca belirtmek ve açıklamakta yarar görüyorum.

(1) Kırıkkale Üniversitemizin Müzik Alanında Kendi Bünyesinde İlk Kez Ulusal Düzeyde Bir Müzik Araştırmaları Öğrenci Kongresi Düzenlemesi: KKÜ GSF Müzik Bölümümüz kendi alanında *ulusal ölçekli* etkinliklerine ilk kez *müzik araştırmaları* konusunda ve *öğrenci araştırmalarıyla* başlamış bulunmaktadır. Ben böyle bir başlangıcı son derece anlamlı ve önemli buluyorum. Çünkü bu etkinlik üniversiter eğitimde *öğrenci merkezliliği* önceleyen ve genellikle öğrenciler arası *akademik paylaşımı* esas alan bir anlayış ve yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu Kongre Kırıkkale Üniversitemizin *Müzik* alanında düzenlediği *ilk* Ulusal Kongre ve zaman olarak Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümünün kuruluş ve lisansüstü öğretime açılışının *10’uncu Yılına* rastlıyor. Bu tür ulusal ölçekli bir etkinliğin bir kurum için bir *ilk* oluşturması ve *anlamlı bir zaman diliminde* gerçekleşiyor olması çok önemlidir. Bu nedenle ben öteden beri bu tür *iklere* ve *anlamlı zaman dönemeçlerine* çok duyarlı ve ilgiliyimdir.

(2) KKÜ GSF Müzik Bölümünün Kuruluşunun 10’uncu Yılı’na Erişmesi: KKÜ GSF Müzik Bölümü, kararı 2006’da alınmış olsa da 2007’de kurulmuş, Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı açılmış ve o yıl bu programa ilk öğrenci alımı gerçekleştirilmiştir. 2008’de ise Lisans Programına ilk öğrenciler alınarak bu düzeyde de eğitime başlamıştır. Buna göre KKÜ GSF Müzik Bölümü 2017 öğretim yılı itibariyle *Kuruluş ve Açılışının 10’ncu Yılına* erişmiş bulunmaktadır. Üniversiter bir kurumun tarihsel gelişiminde *Onuncu Yılı* çok önemlidir. Çünkü üniversiter anlamda kurum bilinci, kurum kültürü, kurum ortamı, kurumsal kimlik/kişilik oluşumu genel olarak ilk on yılda gerçekleşir ve ortaya çıkar. Müzik Bilimleri Anabilim Dalı’nda 1 Doçent, 3 Yardımcı Doçent, 2 Öğretim Görevlisi, 3 Araştırma Görevlisi ve 3 Okutman olmak üzere toplam 12 akademik personel görev yapmaktadır. Buna göre bir anabilim dalında öğretim üyesi, öğretim

üye yardımcısı, öğretim görevlisi, öğretim yardımcısı (araştırma görevlisi ve okutman) düzeylerinde *çeşitlilik gösteren bir akademik kadro yapısına* sahiptir.

(3) Eski Öğrencilerimin/Meslektaşlarım Müzik Öğretim Elemanlarını Yerinde Görmek: Gazi Eğitim’de göreve başladığım 1965 yılından yaş sınırına erişerek *yasal emekli* olduğum 2008 yılına ve *tam emekli* olduğum 2013 yılına kadar *müzik öğretmeni* yetiştirirken müzik yükseköğretim kurumlarımıza da *müzik öğretim elemanı* yetiştirmekteydim. Eski öğrencilerim/yeni meslektaşlarım olan bu elemanlarımızın görev aldıkları kurumlarda eğitim öğretim, yönetim, araştırma, uygulama, dinleti ve yayın çalışmalarını yerinde görmeyi-izlemeyi de anlamlı ve önemli bir görev saymaktaydım. Bu anlayışla 1982’den beri çeşitli üniversitelerimizdeki müzik öğretim elemanlarımızı işlerinin başında görmekten, yeniden tanımaktan ve başarılı çalışmalarına tanık olmaktan mutluyum. Bugün de burada KKÜ’de aynı mutluluğu yaşamaktayım.

(4) Üniversitelerimizdeki Müzik Yükseköğretim Kurumlarını/Birimlerini Desteklemek: Müzik yükseköğretim kurumları ya da birimleri olan üniversitelerimizden gelen çağrılara, eğer çok önemli bir engelim ya da zorunlu bir nedenim yoksa genellikle olumlu karşılık veriyorum. Elimden geldiğince de bu çağrıların gereklerini en iyi biçimde yerine getirmeye çalışıyorum. Çünkü özellikle yeni ve genç müzik yükseköğretim kurumlarımızın gelişmeleri için çok yönlü desteklenmesi, özverili hizmetlerinin ve başarılı çalışmalarının değerlendirilmesi, daha etkili, verimli ve yararlı olmaları doğrultusunda özendirilmeleri, yüreklendirilmeleri gerekiyor. Bunun için de bu kurumlarla en az bir kez kendi mekânlarında birlikte olmayı yerine getirmem gereken bir görev biliyorum. Çağrılara yanıt verirken şimdiye değin hiç gidemediğim, istemlerini karşılamaya uygun fırsat ve olanak bulamadığım müzik yükseköğretim kurumlu üniversitelerimize öncelik veriyorum. Çeyrek yüzyıllık köklü Kırıkkale Üniversitemiz epeydir önceliklerim arasındaydı. Ne mutlu ki *Kuruluşunun 25’inci Yılı*’nda bugün işte şimdi buradayım, sizlerle birlikteyim.

(5) Araştırmacı Öğrencilerimizi Desteklemek, Özendirmek, Yüreklendirmek: Bu *Kurultaya [Kongreye]* ilişkin *genel duyuru-çağrı* yazısında ve *Programda* bu etkinliğin yüksek sorumluluğunu sayın rektör ve yardımcılarının ve sayın dekanın taşıdıklarını görüyorum. Onların onursal ve yürütücü başkanlıklarında çalışan *Kongre Düzenleme Kurulu* deneyimli bir girişken *doçentin eşgüdümünde* işin ağır yükünü yüreklilikle üstlenmiş olan tümüyle *genç öğretim elemanlarından ve öğrencilerden* oluşuyor. *Kurultaya* bildiriyle katılımcıların da neredeyse tümünü *öğrenci araştırmacılar, araştırmacı öğrenciler* oluşturuyor. Bu bakımdan *Kurultay öğrenci gençlerin*, başka bir deyişle *öğrenci müzik araştırmacılarının ve müzik araştırmacı adaylarının bir bilgi şöleni* niteliği taşıyor. Bu oluşumu ve niteliğiyle *Kurultayın* çok canlı ve devinimli geçeceği, yeni-yepyeni bakış ve görüş açılarından ele alınarak yapılmış bilimsel çalışma ürünlerinin sunulacağı-sergileneceği, gerek *sözlü ve askı/askılı (poster)* bildirilerle ve gerekse *tartışma ve katkılarla* ete-kemiğe bürünerek çok yararlı geçeceği anlaşılıyor. Ben şimdiden yakın geleceğimizin büyük umudu *genç-çiçeği burnunda araştırmacılarımıza* üstün başarılar diliyorum.

2. KKÜ I. Ulusal Müzik Araştırmaları Öğrenci Kurultayı’na İki Türk Büyüğümüzü Anarak Başlamak

Bu güzel Kurultayımıza konumuzla doğrudan ilişkili gördüğüm iki ünlü Türk büyüğümüzü anarak ve söz konusu ilişkiyi belirterek başlamakta çok büyük yarar görüyorum: *İbni Sina* ve *Atatürk*.

Günümüzden yaklaşık bin yıl önce ünlü bilginimiz *İbni Sina*’nın söylemiş olduğu, Kurultayımızın konusuyla sıkı ilişkili gördüğüm *ünlü sözüyle* başlamak istiyorum: “*Bilim ve sanat takdir edilmediği yerden göç eder.*” (10.-11.yy.). Gerçekten de bilim ve sanat takdir edilmediği yerde durmaz-duramaz, barınamaz, yerleşemez, kalıcı olamaz, sürekli kalamaz; oradan ayrılıp takdir edildiği yere gider ve orada kendine uygun bir konum bulur, değer

kazanır. Bu söz ve durum kuşkusuz *müzik bilimi* ve *müzik sanatı* için de geçerlidir (Uçan 2016: 20-21). O’ndan sonraki tarihimizde bilimi ve sanatı en açık ve en özlü, en güçlü ve en kararlı biçimde takdir edenlerin başında hiç kuşkusuz **Atatürk** geliyor. İbni Sina’dan yaklaşık bin yıl sonra Atatürk “*Yaşamda en gerçek yol gösterici bilimdir.*” ve “*Sanatsız kalan bir ulusun yaşam damarlarından biri kopmuş demektir.*” diyordu. Böylece bilime ve sanata verdiği yüksek değeri ve yüklediği yaşamsal işlevi tüm açıklığı ve berraklığıyla dile getirmiş oluyordu. Üstelik dile getirmekle yetinmiyor, *söylem* ve *eylem* olarak bu iki özdeyişle yaşamı boyunca tam tutarlı davranıyordu. O’nun bilime ve sanata verdiği olağanüstü yüksek değeri ve yüklediği olağanüstü yaşamsal işlevi belirten daha birçok söylemi ve eylemi vardır. Hepsini şimdi yinelemeye gerek yok. Ancak ben burada konuyu *çekirdek bağlamı* içinde kalıp bir adım daha ileri götürerek biraz daha açmak istiyorum (Uçan 2016: 21).

Atatürk’ün “İnsan, Yaşam, Müzik, Bilim, Araştırma” Kavram Beşlisi/Beşili: Atatürk’ün zaman içinde söylediği sözlerden ve ortaya koyduğu özlü deyişlerinden seçip süzdüğüm “*İnsan, Yaşam, Müzik, Bilim, Araştırma*” kavramlarından oluşan bir *Atatürkçe Kavram Beşlisi/Beşili* oluşturdum. Bu beşile kısaca değinip oradan yola çıkarak **İnsan Yaşamında Arayış** ve **Müzik Araştırmaları** kavramlarına geçeceğim.

Atatürk Cumhuriyetin kuruluşunun üçüncü yılında İzmir Kız Öğretmen Okulunda yönetici, öğretmen ve öğrencilere “*Yaşam müziktir. Eğer söz konusu olan yaşam İnsan yaşamı ise müzik kesinlikle vardır. Müziksiz yaşam zaten var olamaz.*” (1925) diyordu. Ondan bir yıl önce “*Yaşamda en gerçek yol gösterici bilimdir.*” (1924), üç yıl önce de “*Bilim için kayıt ve şart [bağ/sınır ve koşul] yoktur.*” (1922) demişti. Ondan on yıl sonra “*Bilim çeviri [ve aktarı] ile olmaz, İnceleme ve Araştırmayla olur.*” (1932) diyerek gerçek bilimin nasıl olduğunun ya da olması gerektiğinin altını çiziyordu. O, bu anlamlı sözleriyle “**İnsan, Yaşam, Müzik, Bilim, Araştırma**” kavram ve olguları arasında iç içe geçen, karmaşık bir ilişki bulunduğuna dikkati çekiyordu. O’nun “*Yaşamda en gerçek yol gösterici bilimdir.*” sözü, hiç kuşkusuz, yaşamın öbür tüm alanlarında olduğu gibi *müzik alanında* da geçerliydi. Bu nedenle bu geçerliliğe dayanıp Atatürk’ün o ünlü sözünü müzik alanımıza aktarıp uyarlayarak “**Müzik yaşamında en gerçek yol gösterici müzik bilimdir/müzikbilimdir**” (1982) diyorum (Uçan 2016: 17, 21-22, 76). Ve ekliyorum: *Arayan bulur!*

Bugün burada oluşumun başlıca gerekçelerini böylece belirtip açıkladıktan sonra diyorum ki: “*Kırıkkale Üniversitemiz bilimin ve sanatın takdir edildiği bir yerdir. KKÜ GSF Müzik Bölümü ve bu Kongre bunun kanıtıdır. Bu nedenle bilim ve sanat bu değerli üniversitemizden asla göç etmeyecektir.*” Bu duygu, düşünce ve beklentilerle Kırıkkale Üniversitemizde düzenlenen *KKÜ 1. Ulusal Müzik Araştırmaları Öğrenci Kongresi*’nin açılış oturumunda biri eski öğrencim ve öbürü eski öğrencilerimin öğrencisi olan iki çağrılı konuşmacı değerli meslektaşım ve sizlerle birlikte olmaktan büyük mutluluk duyuyorum.

3. Müzik Öğrenimi Gören Gençlerin/Öğrencilerin Temel Donanım, Yapı, Gereksinim ve Arayışları

3.1. İnsanın Doğal-Temel Müziksel Donanımı

İnsan belirli bir *donanımla* doğar, yaşamı ilkin bu donanıma temellenir. Buna *doğal-temel donanım* denir. İnsanın doğal-temel donanımı içinde *müziksel donanım* çok önemli bir yer tutar. Buna da *doğal-temel müziksel donanım* denir. İnsanın *doğal-temel müziksel donanımı* şu öğelerden oluşur (Uçan 2005a: 391-392, 416):

(1) **Beden:** İnsanın kullandığı ilk müziksel ses kaynağı kendi bedenidir. İnsanın kendi bedeni onun en ilk, en doğal ve en kullanışlı çalgısıdır. İnsan ilkin onda onu kullanarak kendinde müzik yapar.

(2) **Temel Ritim (Biyoritim):** İnsanın oluşturduğu müziksel ritmin ilk ana kaynağı kendi biyoritmidir. Biyoritim, canlı insan bedeninin kendi *iç ritmidir*. İnsanın kendi biyoritmi

kendi *kımıldanma ritmi*, *kalp atma ritmi* ve *solunma ritmi*dir. Bu temel ritimler insanın sesel (vokal) müziğine doğrudan yansır. İnsanın temel bedensel iç ritmi müziksel ritminin *doğal temeli*, *ana kaynağı* ve *çıkış noktası*dır.

(3) **Seslenme-Ses Çıkarma/Üretim Organı:** İnsan ilk ses çıkarımında ve üretiminde kendi bedensel yapısında taşıdığı *kendi ses organını* kullanır. İnsanın ilk ses çıkarımı-üretimi kendi ses organıyla gerçekleşir. İnsanın ses organı denilince bir organlar bütünü veya organlar sistemi anlaşılır. Bu bütün/sistem genel olarak *doğal solunum*, *titreşim* ve *yankılanım aygıtlarından* oluşur.

(4) **Temel-Ölçüt Ses (La¹):** İnsan sağlıklı doğarken kendi ses organından ses çıkarır. İnsanların çıkardığı ilk sesin frekans değeri 400 ile 500 arasında değişir, ama ortalama frekans değeri yaklaşık 440 Hz'tir. Bu ses müzikte kullanılan La¹ sesidir. La¹ insan yaşamında doğarken oluşan ilk *temel-ölçüt sestir*. Böylece *insan, ses düzeni yapılmış* olarak, yani **akortlu doğar**. Müzikte la¹ sesi a¹ ile gösterilir.(*unga'nın a'sı*)

(5) **Genel-Müziksel İşitme Organı ve Duyusu:** İnsan doğarken son derece gelişkin bir genel-müziksel işitme organı ve duyusuna sahiptir. İnsanın *işitme organı* sürekli (24 saat!) açıktır, işitme duyusu en etkin duyusudur. İnsanın ilk eğitilen duyusu *işitme duyusudur*. Bu duyunun eğitimi doğum öncesinde ana karnındayken başlar ve doğumla birlikte yepyeni bir aşamaya erişir.

(6) **Sessel-Müziksel Zekâ:** İnsan çok yönlü, çok boyutlu veya *çoklu* bir *zekâyaya* sahip olarak doğar. İnsanın doğuştan sahip olduğu kabul edilen *çoklu zekâ* sekiz tür zekâdan oluşur. Bunlardan biri *sessel-müziksel zekâ*dır. Sessel-müziksel zekâ doğumdan sonra hızlı bir gelişim sürecine girer. *Müziksel zekâ*, *çoklu zekâ* kuramında *sözel-dilsel* ve *mantıksal-matematiksel zekâ*lardan sonra üçüncü sırada gösteriliyorsa da, aslında onlardan daha önce oluşan ve gelişen bir özellik taşır.

(7) **Sessel-Müziksel Dil:** İnsanın doğarken kendi ağzından çıkardığı ilk sesiyle birlikte *sessel dil=sesçe* ve hemen ardından onunla iç içe olarak *müziksel dil=müzikçe* oluşmaya, iş görmeye ve hızla gelişmeye başlar. Başka bir deyişle doğumda çıkarılan ilk sesle birlikte oluşmaya başlayan *sessel dil* hızla *müziksel dil'e* dönüşür, *sessel dil'in sözel dil'e* dönüşmesi ise epey sonra gerçekleşmeye başlar. İnsanın *devinimsel dili* ise bunlardan daha önce oluşmaya ve gelişmeye başlar.

(8) **Beyin-Merkezi Sinir Sistemi:** Bu sistem tüm beyin ve omurilikten oluşur. Öbür işlevleriyle birlikte insanın sanatsal-müziksel donanımını oluşturan organların ve örgenlerin çalışmalarını yapmalarını sağlar, onları eşgüdümle ve [işlevsel yönden] denetler. Beyin bunları yaparken insanın müziksel yapısıyla birlikte kendini de geliştirir. İnsan beyninin her iki yarıküresi de müziksel eylemlerinde iş görür. Bu nedenle beyin (çalışsal-sözel) müzikte bütünsel kullanılır; *bütünsel* çalışır, bütünsel işler, bütünsel iş görür. Başka bir deyişle (çalışsal-sözel) müzik beynin bütününe çalıştırır, bütününe işletir, bütününe işe koşar.

Doğarken sahip olduğu bu temel müziksel donanımıyla **insan doğuştan müziksel bir varlıktır**, dolayısıyla **doğuştan müziğe yeteneklidir**. Bu nedendir ki insan bir "**homo musicus**"tur..

İnsan kendi bedenindeki ses organı ve ondan çıkardığı kendi sesiyle birlikte sesli bir çevreye doğar. Ses, insanın çevresindeki *doğal*, *toplumsal* ve *kültürel* öğeler arasında çok önemli bir yer tutar. İnsanın çevresi bir bakıma *ses kaynaklarından* ve *onlardan çıkan seslerden örülü bir ağ* gibidir. İnsan kaynak, tür ve işlev bakımından çok zengin bir çeşitlilik gösteren bu *sesleri algılar*, *yorumlar*, *çözümler*, *işler*, *değişik anlatım* ve *iletişim biçimlerine dönüştürür*. Bu anlatım ve iletişim biçimlerinden biri **müzik**dir.

3.2. Müzik Öğrenimi Gören Gençlerin/Öğrencilerin Varlık Yapısı ve Gereksinimleri

Genç/Öğrenci/İnsan canlı/tinsel, toplumsal ve kültürel bir varlıktır. Başka bir deyişle biyopsişik ve sosyokültürel bir varlıktır. Buna göre genç/öğrenci insanın varlık yapısı çok boyutludur. Onun çok boyutlu varlık yapısı temel niteliğini belirler. Bu niteliğine bağlı olarak genç/öğrenci/insan devinişsel, duyuşsal, bilişsel ve sezışsel davranışlarıyla bir bütündür. Buna göre genç/öğrenci insanın davranış yapısı dört boyutludur. İşte bu temel nitelikleriyle genç/öğrenci/insan, çok boyutlu varlık ve davranış yapısının bir bütünü ve bileşkesidir. Bu bütünsel-bileşkesel yapı özellikle çağdaş uygar dünyanın genç/öğrenci insanlarına çok yakışır ve yaraşır. Genç/Öğrenci/İnsan doğası-yapısı, yaradılışı ve yaşayışı gereği birtakım **gereksinimler** içindedir. Bunlar çok ve çeşitlidir. Bu gereksinimler ana çizgileri ve genel kapsamlarıyla, davranışsal olarak şöyle sıralanabilir (Uçan 2005a: 392, 417; 2005b: 121, 179, 2010a: 26):

- (1) Çevresinde-ülkesinde-dünyada sağlıklı-esenlikli-bakımlı-korunumlu-barınımli-güvenli yaşama.
- (2) Yaşamını olabildiğince en iyi bir biçimde düzenleme ve sürdürme.
- (3) Bilgili ve bilinçli, düzenli ve dengeli, uyumlu ve başarılı, doyumlu ve mutlu bir yaşam geçirme.
- (4) Yaşamını olabildiğince iyileştirme ve yetkinleştirme, gerektiğinde değiştirme ve dönüştürme.
- (5) Bunlar için gücünü ve yeteneklerini harekete geçirme, kullanma, artırma ve geliştirme.
- (6) Bu yolda gerekli her türlü fırsat ve olanaklara sahip olma ve bunlardan etkilice yararlanma.
- (7) Kimlikli ve kişilikli, özgüvenli ve onurlu olarak kendini geliştirme, gerçekleştirme ve aşma.
- (8) Bütün bu nitelikleriyle çevresinde ongun, saygın ve sevgin bir konuma sahip olma.

3.2. Müzik Öğrenimi Gören Gençlerin/Öğrencilerin Merak ve Arayışları

Genç/Öğrenci/İnsan, doğası-yapısı, yaradılışı ve yaşayışı gereği gereksinimlerini karşılamak ve meraklarını gidermek için çabalar ve bir şeyler yapar. Büyüyüp olgunlaştıkça ve geliştikçe çeşitli, çok yönlü, çok boyutlu arayışlar içine girer. Bu süreçte ilkin yaşamda kalmak ya da yaşamını sürdürmek için öncelikle en gerekli, en kaçınılmaz ve en zorunlu olan *genel-günlük-gündelik yaşam bilgisiyle* donanmaya başlar. Ancak, bir süre sonra bu bilgiler söz konusu gereksinimleri karşılamaya ve merakları gidermeye yetmez. Bunun bilincine varan insan, gereksinimlerini ve meraklarını giderebilmek için *genel-günlük-gündelik yaşam bilgisiyle* yetinmez. Onu kullanır ve geliştirirken onun **ötesine** geçer ve birtakım ana **arayışlar** içine girer. İnsanın bu ana-temel arayışları genel olarak **altı boyutta** gerçekleşir (Uçan 2010a: 28; 2013: 45):

(T) İlk Gerekliliği ve İlk Zorunluyu arayış. Bu arayış insanı Yaşam Bilgisine götürür.

(1) Sağlamlığı ve Sağlamlılığını arayış.	Bu arayış insanı Spora götürür.
(2) Gerçeği ve Doğruyu arayış.	Bu arayış insanı Bilime götürür.
(3) Kolaylığı ve Kullanışlıyı arayış.	Bu arayış insanı Teknike götürür.
(4) Özgünü ve Güzeli arayış.	Bu arayış insanı Sanata götürür.
(5) Yararlıyı ve İyiyi/Değerliyi arayış.	Bu arayış insanı Felsefeye götürür.

Her genç/öğrenci/insan az çok bu temel ve ana arayışlar içindedir. Çünkü **insan gerçek anlamda bu temel-ana arayışlarıyla insanlaşır**. Bunlara **insanı insanlaştıran arayışlar** denir. Bu arayışlar birbirlerinden kopuk değildir, birbirleriyle bağlantılı ve etkileşimlidir; birbirlerini destekler, kolaylaştırır, tamamlar ve bütünler. İnsanın bu arayışları hiç durmaz ve bitmez, yaşam boyu sürer. Genç/Öğrenci/İnsan yaşam ve öğrenim sürecindeki bu arayışlarıyla sürekli bir değişim ve dönüşüm hâlinindedir. Bütün bunlar müzik

öğrenimi gören gençler için de geçerlidir. Şunu unutmayalım: *Arayış buluşa yol açar! Arayan bulur!*

4. Müzik Araştırmalarının Niteliği, Amaçları/İşlevleri

İnsanın *arayışları* ile *buluşları* arasında sınımsız bir ilişki vardır. *Arayış*, “arama işi veya biçimi” demektir. Başı, akışı ve sonu belli bir düzen içinde olan arama işi veya biçimi *araştırma* diye nitelendirilir.

4.1. Müzik Araştırmalarının Niteliği: Müzik Araştırması Nedir?

En genel anlamıyla *Araştırma*, *yaşam*, *spor*, *bilim*, *teknik*, *sanat* ve *felsefeyle* ilgili olarak yapılan amaçlı ve yöntemli arama çalışması demektir. Buna göre *Müzik Araştırma*, müzik yaşamı, müzik bilimi, müzik sanatı, müzik tekniği, müzik sporu ve müzik felsefeyle ilgili olarak yapılan amaçlı ve yöntemli arama çalışmasıdır. Daha açılımlı bir tanımla *Müzik Araştırma* (1) müziksel *gerekliyi ve zorunluyu*, (2) müziksel *sağlamlığı ve sağlıklılığı*, (3) müziksel *gerçeği ve doğruyu*, (3) müziksel *kolaylığı ve kullanışlılığı*, (4) müziksel *özgünü ve güzeli* ve (5) müziksel *yararlılığı ve iyiyi/değerliyi* ortaya çıkarmak ereğiyle yapılan yöntemli arama süreci ve ürünü demektir. Her alanda olduğu gibi *müzik alanında* da geçerli en temel ve en gerekli ilkelerden biri *neyi aradığını bilmektir*. Çünkü ünlü düşünür **Konfüçyüs**’ün deyişiyle “[*Neyi*] *Aradığını bilmeyen, bulduğunu anlayamaz.*” Ancak **Atatürk**’ün deyişiyle bu arayış “*çeviri/aktarı ile olmaz, [yöntemli] araştırma ve incelemeyle olur.*”

4.2. Müzik Araştırmalarının Amaç ve İşlevleri/İşgörürleri, Kapsadığı Bilgi Alanları

Müzik araştırmalarının çeşitli amaç ve işlevleri/işgörürleri vardır. Bunlar sırasıyla şunlardır (Uçan 2010b; 2016: 27-28):

1. *Tanımlama/Tanımlama*,
2. *Betimleme/Anlatma*
3. *Açıklama/Belirtme*,
4. *Vardama/Yordama*,
5. *Denetleme/Güdümlenme*,
6. *Değerleme/Değerlendirme*.

Bu işlevler müzik araştırmalarının tüm kollarının ve dallarının işlevleridir, işgörürleridir. Bu işlevleri biraz açmak yararlı olur. *Tanımlama/Tanımlama* işlevi müziğin niteliklerini eksiksiz belirtmedir, *ön işlev* veya *ön işgörür* olarak da nitelendirilebilir. *Betimleme/Anlatma* işlevi müziğin niteliklerini tam ve açık biçimde anlatmaz. *Açıklama/Belirtme* işlevi kendi içinde (a) *gerçekleme*, (b) *doğrulama/yanlışlama*, (c) *yorumlama* ve (ç) *gösterme-açığa vurma* olmak üzere dört aşamaya ayrılır. Bu aşamalarda açıklama *neliksel*, *nasılsal*, *işlemsel*, *işlevsel*, *nedensel* ve *niçinsel* özellikler gösterir. *Vardama* işlevi daha çok nedeni, geçmişi, olmuşu kestirmeye (*vardamaya*); *Yordama* işlevi ise daha çok niçini, sonucu, geleceği, olacağı kestirmeye (*yordamaya*) yöneliktir. *Denetleme-Güdümlenme* işlevi süreç, durum-ortam ve koşulları denetim altına almaya ve belli bir amaca yönlendirmeye yöneliktir. *Değerleme/Değerlendirme* işlevi ise *bilimin* bir işlevi olmakla birlikte *felsefenin* işleviyle de örtüşür. Çünkü değer belirtme ve *iç ölçüt* ve *dış ölçüt*le karşılaştırarak *değer yargısına varma* söz konusudur. [**Güdümlenme**: “1. Yönetme. 2. Biliminde, bir olaylar dizisini, bir süreci veya bir aracı yönetme ve düzenlemeyle ilgili işlevlerin bütünü.” **Güdümlenme**: “Belli bir amaca veya inanca yöneltmek.” (TS 2005: 804)]

4.3. Müzik Alanının Kapsadığı Temel-Ana Bilgi Alanları

Müzik alanının kapsamına giren alanlara en genel açıdan bakıldığında şu temel-ana bilgi alanlarının yer aldığı görülür (Uçan 2010b; 2016: 28-29):

T. Müzik Yaşamı, [Müziksel Yaşam Bilgisi]

1. *Müzik Kültürü*, [Genel/Özel/Özgül/Mesleksel Müzik Bilgisi/Kültürü]
2. *Müzik Sporu*, [Müzik Jimnastiği, Bedensel/Ritmik Jimnastik, Çalgısal Jimnastik: Duruş, Tutuş, Deviniş vb.]
3. *Müzik Sanatı*, [Müzik Yapma: Besteleme-Doğaçlama, Seslendirme/Yorumlama, Yönetme]
4. *Müzik Bilimi*, [Tarihsel Müzikbilim, Sistematik Müzikbilim]
5. *Müzik Tekniği/Müzik Teknolojisi*, [Müzik Yapım/Yaratım/Üretim, İletişim, Eğitim Teknolojileri]
6. *Müzik Felsefesi*. [Genel-Özengen-Mesleksel Müzik Felsefesi, Müzik Estetiği]

Bu temel-ana alanlardan **Müzik Yaşamı** müziksel yaşam bilgisini arayışın bir süreci ve ürünüdür. Öbür müziksel alanların tümünün ana temeli ve ana kaynağıdır. **Müzik Kültürü** genel-özel-özgül müzik bilgisini-kültürünü arayışın bir süreci ve ürünüdür. **Müzik Sporu/Jimnastiği** bedenün müziksel kullanımında gerekli sağlamlığı ve sağlıklıyı arayışın süreci ve ürünüdür. **Müzik Sanatı** müziksel özgünü ve güzeli arayışın süreci ve ürünüdür. **Müzik Bilimi** müziksel gerçeği ve doğruyu arayışın süreci ve ürünüdür. **Müzik Tekniği/Teknolojisi** müziksel kolaylığı ve kullanışlıyı arayışın süreci ve ürünüdür. **Müzik Felsefesi** ise müziksel yararlıyı ve iyiyi/değerliyi arayışın bir ürünü ve sürecidir. *Müzik Felsefesi* müziğin yaşam, kültür, spor, sanat, bilim ve teknik alanlarını yaşamın gerekleri ile bireyin ve toplumun gelişmesi doğrultusunda birbiriyle buluşturan, bağdaştıran, birleştiren-kaynaştıran ve bütünleştiren bir genel *akılcı* düşünme, *gerçekçi* değerlendirme ve *yarararcı* kılma yolu/yordamıdır. *Müzik Felsefesinin* bir kolu olan *Müzik Estetiği* ise müziksel güzelliğin ve onun insan üzerindeki etkilerini arayışın süreci ve ürünüdür.

Bu temel-ana alanlar birbirinin yerini alamaz, yerine geçemez, yerini tutamaz. Ama birbirine destek olur, katkı sağlar, hizmet eder.

5. Müzik Araştırmalarının İlişkin Olduğu Alanlar ve Uygulanan Başlıca Araştırma Yöntemleri

5.1. İlişkin Oldukları Alanlara Göre Müzik Araştırmaları

Etkinliğin *iki ana ayağından* ilkinin “**Müzik Araştırmaları**” ana konusu olarak belirlenmiş olması ve etkinliğin böyle adlandırılması son derece anlamlı ve önemlidir. Çünkü bu belirleme ve adlandırmayla müzik alanının tüm ana boyut, kol ve dallarını kapsayıcı ve bütünleyicidir.

(1) Müzik Yaşamına İlişkin Araştırmalar	Müzik Yaşamı Araştırmaları
(2) Müzik Bilimlerine İlişkin Araştırmalar	Müzik Bilimleri Araştırmaları
(3) Müzik Eğitime İlişkin Araştırmalar	Müzik Eğitimi Araştırmaları
Genel Müzik Eğitime İlişkin Araştırmalar	Genel Müzik Eğitimi Araştırmaları
Özengen Müzik Eğitimi Araştırmaları	Özengen Müzik Eğitimi Araştırmaları
Mesleksel Müzik Eğitime İlişkin Araştırmalar	Mesleksel Müzik Eğitimi Araştırmaları
(4) Müzik Sanatlarına İlişkin Araştırmalar	Müzik Sanatları Araştırmaları
Müzik Yaratıcılığına İlişkin Araştırmalar	Müzik Yaratıcılığı Araştırmaları
Müzik Yorumculuğuna İlişkin Araştırmalar	Müzik Yorumculuğu Araştırmaları
Müzik Dinleyiciliğine İlişkin Araştırmalar	Müzik Dinleyiciliği Araştırmaları
(5) Müzik Teknolojisine İlişkin Araştırmalar	Müzik Teknolojisi Araştırmaları

- (6) Müzik Ekonomisine İlişkin Araştırmalar Müzik Ekonomisi Araştırmaları
- (7) Müzik Endüstrisine İlişkin Araştırmalar Müzik Endüstrisi Araştırmaları
- (8) Müzik Felsefesine İlişkin Araştırmalar Müzik Felsefesi Araştırmaları
- (9) Müzik Yürütücülüğüne İlişkin Araştırmalar Müzik Yürütücülüğü Araştırmaları (Menajer)
- (10) Müzik Hekimliğine İlişkin Araştırmalar Müzik Hekimliği Araştırmaları (Müzikçi Sağlığı)

Bu konu alanları giderek artıp çeşitleniyor, gelecekte daha da artması ve çeşitlenmesi bekleniyor. Duyuru ve çağrı yazılarına göre bu Kurultayda bunlardan şu dördü kapsanıyor: ((1) Müzik Bilimleri, (2) Müzik Eğitimi, (3) Müzik Yorumculuğu, (4) Müzik Teknolojisi).

5.2. Müzik Alanında Uygulanan Başlıca Araştırma-İnceleme Yöntemleri

Müzik araştırmaları uzun oluşum-gelişim sürecinde ağırlıklı olarak önce *kuramsal-kurgusal-mantıksal*, sonra *tarihsel*, daha sonra *dizgesel [sistemik]*, ardından *betimsel* ve *karşılaştırmalı*, en sonra da *deneysel* yöntemlerle yapılarak ilerledi. Müzik alanında araştırmanın-incelemenin amaç ve işlevlerini gerçekleştirmek için aşağıdaki yöntemlerden yararlanır (Uçan 2005-2009: 2592; 2008; 2010b; 2016: 29):

- (1) *Tarihsel* Araştırma-İnceleme Yöntemi [*Sözlü Tarih, Yazılı Tarih, Bilimsel Tarih*],
- (2) *Betimsel* Araştırma-İnceleme Yöntemi,
- (3) *Deneysel* Araştırma-İnceleme Yöntemi,
- (4) *Karşılaştırmalı* Araştırma-İnceleme Yöntemi
- (5) *Yorumsamasal/Yorumbilimsel* Araştırma-İnceleme Yöntemi (*Hermeneutik Araştırma-İnceleme*)
- (6) *Kuramsal/Kurgusal* Araştırma-İnceleme Yöntemi.

Bu araştırma türlerinin her birinin kendine özgü özellikleri vardır. Gençler/Öğrenciler bu araştırma türlerini sırasıyla ve gecikmeksizin öğrenmelidirler. Öğrenimleri sırasında her araştırma türünde düzeylerine uygun en az birer araştırma yapmalıdırlar. Çünkü ancak böylece araştırma süreciyle ilgili tüm yaşantıları geçirerek yetişmiş olurlar. Daha sonra kendilerini en güçlü gördükleri araştırma türlerinde yoğunlaşarak ve derinleşerek çalışmalarını sürdürürler. Gençler/Öğrenciler meraklı, ilgili, cesur, atak, kabuğuna sığmaz, kabuğunu kıran özellikler taşırlar. Bu özellikler ancak değişik tür araştırmalar öğrenilerek, uygulanarak (yapılarak) doyurulabilir.

- (1) Nitel Araştırma
- (2) Nicel Araştırma
- (3) Karma Araştırma: Nicel/Nitel Araştırma (Nitel/Nicel Araştırma)
- (1) Temel Araştırma
- (2) Kuramsal Araştırma
- (3) Uygulamalı Araştırma

5.3. Müzik Alanında Gereksinilen Başlıca İçeriksel Araştırma Türleri

Müzik alanında içeriksel yönden şu tür araştırmalara gerek vardır:

- (1) Müzik Yaşamı Araştırması
- (2) Müzik Bilimi Araştırması
- (3) Müzik Sanatı Araştırması
- (4) Müzik Tekniği Araştırması
- (5) Müzik Sporı Araştırması
- (6) Müzik Felsefesi Araştırması
- (1) Müzikte *Yaşamsal* Araştırma
- (2) Müzikte *Bilimsel* Araştırma
- (3) Müzikte *Sanatsal* Araştırma
- (4) Müzikte *Tekniksel* Araştırma
- (5) Müzikte *Sporsal/Sportif* Araştırma
- (5) Müzikte *Felsefi* Araştırma

6. Türklerde Müzik Araştırmacılığına ve Müzik Araştırmalarına Genel Bir Bakış

Dünya'da ve *Avrupa'da* müzik araştırmacılığının ilk ön kökleri *İlk Çağ*a kadar uzanır (MÖ 6.-5. yy.). **Türklerde** müzik araştırmacılığı kimi ön oluşum ve gelişimlerden sonra ilk kez **Göktürkler** (MS 552-745) döneminde başlar. Göktürkler atalarından devraldıkları müzik bilgilerini derleyip topladılar, düzenlediler ve sonraki dönemlere temel olan *ilk derli toplu Türk müzik kuramını* ve *Türk müziği ses sistemini/dizgesini* oluşturdular. Bu oluşumun başmimarları o dönemde yaşayan, *müzik sanatında* olduğu gibi *müzik biliminde* de çok ileri çalışmalar yapmış ve etkinliklerde bulunmuş olan **Sucup Akari**'dir (Uçan 2015: 30). Adı sanı günümüze ulaşan bu ünlü bilgin, kuramcı, besteci, seslendirici/yorumcu Türk müzikçi, seçkin sanatçıların yer aldığı çok büyük bir Türk müzikçiler topluluğuyla 568 yılında Çin'e gitmiştir. Çin sarayında Orta Asya *Türk müziği kuramını* ve *12 perdeli Türk müziği ses dizgesini* Çinlilere tanıtmış, açıklamış, öğretmiş, sunduğu müziklerle örneklendirmiştir (Mahmut 1994: 337). Yanı sıra "müzikte yedi çığır [mod] olduğu görüşünü yaymış, böylece 12 perdeden her birine 7'şer çığır verilerek 84 çığırlı bir *dizge* ortaya koymuştur" (Oransay 1976: 91). Sucup Akari'nin 6. yüzyılın ikinci yarısında Çin'de gerçekleştirdiği bu kapsamlı etkinlik *Türk müzik kuramının* ilk uluslararası dizgesel açılım, tanıtım ve yayılımlarından biri olarak nitelendirilebilir. Eldeki geçerli, güvenilir verilere göre **Sucup Akari ilk Türk müzik kuramcısıdır** demek şimdilik kaydıyla gerçeğe uygun uygun düşüyor (Uçan 2010b; 2016: 39).

Öbür yandan **Sucup Akari** ilk İran müzik kuramcısı **Barbed**'den (7. yy.) 100 yıl öncedir. Sucup Akari'nin 6. yüzyılda ortaya koyduğu *Türk müziği kuramı ve ses sistemi*, 8.-9. yüzyıllarda **Zalzal** (ölm. 791) ve **Kindî** (796-873) tarafından ortaya konulan "Arap müziği kuramı ve ses sistemi"nden en az 200-300 yıl daha öncedir, daha eskidir. Sucup Akari'nin tanımlayıp açıkladığı *Türk müziği kuramı ve ses sistemi* 9.-10. yüzyılda **Farabi**'nin yazılı olarak ortaya koyduğu *bir sekizliyi onyedi aralığa bölen ve ilk sesin sekizlisi ile birlikte onsekiz perdeden oluşan Türk müziği ses sisteminden* 300-400 yıl daha önce ve eskidir. Dahası 13. yüzyılda ilk 'sistemci okul'un kurucusu olarak kabul edilen **Safiyüddin**'in art arda beşlilerle ilerleyerek elde edip yazılı olarak ortaya koyduğu *on yedi sesli Türk müziği kuramı ve ses sisteminden* ise 700 yıl daha öncedir ve eskidir. Böylece görülüyor ki Türk müzik tarihinde Türk müziği kuramı ve ses sistemi ilk kez 13. veya 9.-10. yüzyıllarda değil, onlardan çok daha önce 6. yüzyılda ortaya konulmuştur.

Karahanlılar (840-1212) döneminde Türk müziği kuramlarıyla ilgili yazılıp günümüze ulaşan *ilk yazılı Türk kaynaklar* 9. yüzyıldan itibaren görülmeye başlar. Türk müziği ses sistemini Horasan tamburu üzerinde gösterip anlatan Mehmet **Farabi** (870-950) *Kitâb-ül-müdhal fi'l-mûsikî* (Musikiye giriş kitabı) ve *Kitâb-ül-mûsikî'l-kebîr* (Büyük musiki kitabı) adlı iki kitap yazdı. Bunlar çağının en önemli temel müzik kuramı kitapları idi. Bunlar daha sonraları Batı dillerine çevrilerek yayımlandı. Farabi *bir sekizliyi onyedi aralığa bölen ve ilk sesin üst sekizlisi ile birlikte onsekiz perdeden oluşan geleneksel Türk (sanat) müziği ses sistemini* ortaya koydu. Müzik bilimini "amelî musiki ilmi [uygulamalı müzik bilimi]" ve "nazarî musiki ilmi [kuramsal müzik bilimi]" diye iki ana kola ya da dala ayırdı ve beş bölümden oluşturdu (Farabi 1986: 99-101). **İbni Sina** (980-1037) yazdığı *Kitab-üş Şifa* adlı eserinin 12. bölümünde musiki konusunu ele aldı. Farabi ve İbni Sina müzikte kullanılan sesleri ve dizilerin yapılarını açıklarken eski Yunan müziği kuramlarından epeyce yararlandılar (Zeren 2003: 176). **Kaşgarlı Mahmut** (11. yy.) yazdığı ünlü *Divan-ı Lügat-it Türk* kitabında Türk müzik kültürüne ilişkin her biri çok önemli, kapsamlı bilgilere yer verdi. Bu bilgiler özellikle *budunsal müzikbilim* açısından büyük değer taşır ve *Türk budun müzik bilimine* ilişkin çok değerli yazılı veriler niteliğindedir. Karahanlılar döneminde 9. ve 10. yüzyılda birçok Türk müzikçi Abbasilerin müzik yaşamına katıldı, birçok Türk bilgin İslam dünyasının *temel müzik kuramcıları* olarak etkilerini yüzyıllarca sürdürdü. Farabi ve İbni Sina

müziğin bir *kutsal bilim (ilm-i şerîf)* sayılmasını sağladı (Oransay 1976: 98). Bu dönem sonraki dönemlere *yazılı temel* oluşturur (Uçan 2016: 42-43; 2015: 35-38).

Büyük Selçuklular (1037/1040-1157) döneminde 11.-12. yüzyıllarda Türk müzik kuramı-bilimi ile ilgili kimi çalışmalar yapıldığı, fakat kitap yazımında büyük bir boşluk olduğu sanılıyordu. Ancak son yıllarda yapılan araştırmalar o dönemde birçok kitabın yazılmış olduğunu ortaya koymuştur. Bu kitapların en önemlilerinden biri İbni Sina'nın öğrencisi olup İsfahan'da yaşayan İbni **Zeyle**'nin (öl. 1048) müzik kuramı konusunda yazdığı *el Kâfi fi'l Musika* adlı önemli eseridir. Zeyle bu eserinde Kindî, İbni Sina ve Farabi'den alıntılar yapmıştır. 12. yüzyılın en önemli düşünürü olarak kabul edilen Orta Asyalı bilgin Fahreddin **Razi** (öl. 1209) *Hadâikü'l Envar* adlı eserinin 48. bölümünü müzik bilimine ayırmıştır. Suriye'nin kuzey bölgesinde yaşadığı anlaşılan Hasan el **Kâtib**'in (öl.1228) *Kitabü Kemali Edebi'l Gına* adlı geniş kapsamlı eseri bütünüyle müzik kuramlarına ilişkindir. Meraga ve Bağdat'ta yaşayan Nasreddin **Tusi** (öl. 1274) *Risale fi İlmi'l Musiki* adlı bir kitap yazmıştır. Ayrıca yakından tanıdığı Urmiyeli Safiyüddin'e müzik konusunda bir kitap yazmasını önermiştir. Onun bu önerisi üzerine Safiyüddin müzik kuramına ilişkin bilgileri sistemli duruma getirdiği ünlü *Kitabü'l Edvar*'ını yazmıştır (Uslu 2016; 2012; 2002). Öbür yandan o dönemde bunların dışında yazılmış olan başka birçok eserde müzik, müzikçiler, müzik yaşamı ve müzik etkinlikleriyle ilgili çeşitli bilgiler yer almıştır. Görülüyor ki 11.-12. yüzyıllarda Türk müzik bilimine-kuramına önemli ölçüde Farabi ve İbni Sina'nın eserleri kaynaklık edip yön vermiştir. Bu durum 13. yüzyılda Safiyüddin ve eserleri ortaya çıkıncaya dek çok güçlü bir biçimde devam edecektir (Uçan 2016: 43).

7. Türkiye'de Selçuklu ve Osmanlı Dönemi Müzik Araştırmacılığına ve Araştırmalarına Genel Bakış

Türkiye'deki müzikbilimsel oluşma ve gelişmeleri **Selçuklu Türkiye'si, Osmanlı Türkiye'si** ve **Cumhuriyet Türkiye'si** olmak üzere üç ana dönemde ele almak doğru olur. Ancak bu üç dönemin ilkinden ikincisine, demek Türkiye Selçuklularından Osmanlılara geçerken çok önemli etkiler ve katkılarda bulunan Azerbaycanlı ve Timurluların müzikbilimle ilgili çalışmalarına değinmek gereklidir.

Azerbaycanlılar kendilerine özgü coğrafi konumları, tarihsel gelişimleri ve kültürel yapılarıyla Türk müzik kültüründe çok ilerlediler ve *Türk müzik biliminde çok önemli rol* oynadılar. Buradan kuramcı, uygulamacı, besteci ve icracı birçok müzikçi çıktı. Kökleri, aileleri bu çevreden olan Türk müzikçiler 13. yüzyıldan itibaren Türk müzik kuramında-biliminde çok etkili ve belirleyici oldular. Bunlardan özellikle ikisi ulusal ve uluslararası etkileri ve katkılarıyla da çok ünlüdür. Biri 13. yüzyılda yaşamış olan Urmiyeli **Safiyüddin**, öbürü 14.-15. yüzyıllarda yaşamış olan Maragalı **Abdülkadir**'dir. Bu iki seçkin müzikçiden Selçuklulara bağlı Abbasilerin halife sarayında görev yapmış olan Safiyüddin Türkiye'deki Selçuklularla, Timurluların Herat müzik okulunda görev yapmış olan Abdülkadir ise Osmanlılarla çağdaştır.

Selçuklu Türkiye'si'nde (1071/1075-1308) müzikbilimsel oluşma ve gelişmeler ilk evrede Büyük Selçukluların etkisindeydi. Ancak dönemin ikinci evresinde Güney Azerbaycanlı büyük Türk müzik bilgini Urmiyeli Safiyüddin'in dizgeleştirip geliştirdiği Türk müzik kuramı ve ses sistemi Selçuklu Türkiye'sinde de geçerliydi. Bu bakımdan bu dönemde Anadolu hızla Türkiyeleşirken bu topraklarda Türk müzik kuramına ilişkin kimi çalışmalar yapılmış olsa da, *özgün bir yazılı eser* gün ışığına çıkmadı. Selçuklu Türkiye'si'nin doğu dışındaki komşusu Güney Azerbaycanlı kuramcı ve besteci Urmiyeli **Safiyüddin** (1237-1294) *Türk müziği ses sisteminin dizgesel betimlemesini* ve *kuramsal açıklamasını* yaptı. Onun yazdığı iki kitap *Kitab-ül Edvar* ve *Risale-i Şerefiyye* kendinden sonraki tüm kuram kitaplarına temel ve ana kaynak oldu. Ayrıca müziğin bir *kutsal bilim (ilm-i şerîf)* sayılmasını sağlayan başlıca bilginler arasında yer aldı. Onun kuramı “daha sonra gelen

kuramcılarının düşüncelerini çok etkiledi ve biçimlendirdi” (Zeren 2003: 176). Yapmış olduğu temel çalışmalarla *Türk müzik biliminin kurucusu* (Öztuna 1988: v) olarak nitelendirildi.

Osmanlı Türkiyesi'nde (1288/1299/1302-1922) *erken Osmanlı döneminde* Azerbaycan'da doğup büyüyen, Timurluların yanında çalışan ve bir kitabını Osmanlı Sultanı'na sunan/armağan eden (Bardakçı 1986: 46) ünlü müzikçi Maragalı **Abdülkadir** (1360-1435) yazdığı *Şerh'ül Kitab'ül-Edvar, Cami'ül-Elhan, Makasid'ül-Elhan, Zübdet'ül-Elhan, Kenz'ül-Elhan* ve *Fevaid-i Aşare* adlı eserlerle daha çok Yakın Doğu ve Orta Asya Türk müziklerini anlatırken Türk müziğinin kuramsal temellerini daha da geliştirdi. **Şeyhî** yazdığı *Kitab-ı Riyaziyat*'ta 15. yüzyılda geleneksel Türk sanat müziğinde kullanılan perdeler ve çalgıların düzenişlerine ilişkin ayrıntılı bilgiler verdi. Gereç aşıtının ayrıntılarına girmeksizin biri 17 perdeli, öbürü 23 perdeli olmak üzere iki türlü olduğunu” belirtti. Maragalı Abdülkadir'in oğlu Abdülaziz *Nakavvet-ül Edvar*, torunu Mahmut *Makasid-ul Edvar* adlı kitabını yazdı. Her ikisi de kitaplarını dönemin Osmanlı sultanlarına sundu (Oransay 1976: 153). Bunlardan özellikle Abdülkadir'in ve Şeyhî'nin yaptıkları ve yazdıkları daha sonra gelen kuramcılar tarafından yeni biçimlerle açıklandı. Maragalı Abdülkadir, dönemindeki Türkistan'da oluşmuş köklü müzikbilimsel çalışmalar ile Türkiye'de oluşmakta olan müzikbilimsel çalışmalar arasında anlamlı bir *bağ* kurdu, *köprü* oluşturdu. Nitekim ünlü tarihçi Öztuna (1990: 39) da Abdülkadir'i, “merkezi Bursa olan Batı Türk Rönesansı [Yeniden Doğuşu] ile merkezi Herat olan Doğu Türk Rönesansı [Yeniden Doğuşu] arasında bağ kuranlardan biri” olarak görür ve nitelendirir.

Türkiye'de geleneksel Türk sanat müziğini konu alan ilk kuram kitapları 15. yüzyılda ortaya çıktı. Bu bağlamda Yusuf bin Nizameddin (ykl. 1400) *Kitâb-ı edvar*'ı, Bedr-i Dilşâd ibn Mehmed (d. 1404) *Murat-nâme* içinde bir musiki risalesi, Ahmetoğlu Şükrullah Arapça ve Farsça'dan çeviriler yaparak makamları ve çalgıları anlatan bir Türkçe kitap, Abdullahoğlu Hızır (ykl. 1440) yine Türkçe büyük bir *Kitâb-ı edvar [Edvar Kitabı]*, Lâdikli Mehmet ise *Fethiyye* ve *Zeyn-ül Elhan* adlı Arapça büyük kuram kitaplarını yazdı. Seydî (ykl. 1500) de adı *El Matla* diye başlayan bir kitap yazdı. Zeren'e (2003: 177) göre bu kuramcılar Farabi'nin varsayımlarına, Safiyüddin'in ilkelerine dayanıp kendi yargılarını benimsetmeye çalışıyorlardı. Ancak bunu yaparken oluşturdukları yeni çizimler, anlatım biçimleri, açıklamalar ve yeniden formüllendirmelerle eserlerine özgünlük sağlamaktaydılar (Popescu-Judet 1996: 75, 89).

17. yüzyılın ortalarında **Ali Ufkî** (öl. 1672) Avrupa'da geliştirilen nota yazısını ilk kez geleneksel Türk sanat müziğinin saptanmasında kullandı ve *Mecmua-i Saz-ı Söz*'ü yazdı. Bu eser *Türkiye'de kendine özgü ilk müzik derleme çalışmasıdır*. Ama ne yazık ki yapılışından/yazılışından ancak üç yüzyıl sonra haberimiz olabildi (1948'de Çağatay Uluçay, 1978'de tıpkıbasım). Aynı yüzyılın sonlarına doğru Dimitri **Kantemiroğlu** (1673-1723) eskiye karşı yeni bir yönelişe girdi ve yüzlerce peşrev ve saz semaisini yazıp kâğıda geçirdi (1690). Onun 16.-17. yüzyıllara ait 349 (341, 350) bestenin yer aldığı *Kantemiroğlu Edvarı* diye bilinen *Kitab-ı İlmü'l-musiki ala vechi'l-hurufat (Mûsikiyi Harflerle Tespit ve İcrâ İlminin Kitabı)* adlı eseri *Türkiye'de ikinci müzik derleme çalışmasıdır*. 18. yüzyılın ilk çeyreğinde Şeyhülislam **Esat Efendi** I. Ahmet döneminden beri gelip geçen 99 ünlü müzikçiyi kısaca tanıtan ve eserlerinin sözlerinden örnekler veren bir *Tezkire* yazdı, böylece geleneksel Türk sanat müziği alanında *ilk biyografi dergisini* ortaya koydu. Aynı yüzyılın sonunda ise Nasır **Abdülbaki Dede** (1765-1821) yeni bir adım atıp bir harf notası düzenleyerek *Tahririye* ve 136 makam ile 21 usulü tanımladığı *Tetkik-ü Tahkik* adlı kuram kitaplarını yazdı. 19. yüzyılın başlarında **Hamparsum** Limonciyan'ın (1768-1839) oluşturduğu kendi adıyla anılan *Hamparsum yazısı*yla çok sayıda geleneksel Türk sanat müziği eseri derlemlerde (koleksiyonlarda) toplandı (Oransay 1976: 154-155).

19. yüzyılın ortalarından itibaren bu kez **Haşim Bey**'in (1815-1868) ünlü *Mecmua*'sının basılıp yayınlanmasıyla *araştırma* ve *incelemeye* önem veren yeni bir döneme girildi. Aynı yüzyılın üçüncü çeyreğinin başında 1876'da Hacı Emin Efendi (1845-1907) tarafından ülkede *ilk nota yayınlarına* başlandı. Kendisi zamanla buna bağlı olarak 'Notacı Hacı Emin Efendi' diye anıldı, ünlendi. **Muallim Kazım [Uz] Bey** 1894 yılında 530 maddeden oluşan *Musiki Istılahatı [Müzik Terimleri]* adlı müzik sözlüğü kitabını yayımladı. Bu kitap geleneksel Türk sanat müziği alanında basılan *ilk terimsel sözlüktür*. Bu bakımdan büyük önem ve değer taşır. (Bu kitabın ilk basımından tam yetmiş yıl sonra 1964'te Gültekin Oransay tarafından kimi yönlerden düzeltilmiş ve genişletilmiş ikinci basımı ve yayımı gerçekleştirilmiştir.) Aynı yüzyılın sonlarına doğru Rauf Yekta'nın yazdığı Türk müzik bilimiyle ilgili *ilk inceleme yazıları* yayınlandı (1889). Yaklaşık aynı tarihlerde Türkçe, Arapça ve Farsça müzik yazmalarını inceleyerek üç Mevlevî şeyhi **Ataullah** (1842-1910), Mehmet **Celâleddin** (1849-1908) ve Hüseyin **Fahreddin** (1854-1911) Dedeler geleneksel Türk sanat müziğine ilişkin unutulmuş teknik bilgileri yeniden ortaya çıkarmak için *araştırmalara girişip yeni bir süreç başlattılar*. Bu tür çalışmanın önemini öğrencileri Rauf **Yekta Bey** (1871-1935) ve Suphi **Ezgi**'ye (1869-1962) aşılayıp bilgi ve birikimlerini aktardılar. Bu ikisi Hüseyin Sadettin **Arel**'i (1880-1955) de yanlarına alarak 1910'lu yıllarda birlikte çalışıp ilk araştırmalarını yayınladılar. Dahası 20. yüzyılın ilk çeyreğinde 17 perdeli ses sistemi 24 perdeli sisteme dönüştürdüler.

20. yüzyılın başlarında 1905 yılı dolayında Şamlı **Selim** ilk büyük *müzik yayınevini* kurdu. **İkinci Meşrutiyet** döneminde 1910 yılı dolayında Şamlı İskender **Kutmanî** *müzik eserlerini yayımlamaya* başladı. 1910'lu yıllarda, *Türkçülük* akımının doğuşuyla birlikte *Türk* dernekleri kuruldu. *Türk Halk Bilimi* düşüncesi doğdu ve ön-ilk çalışmaları başladı. Ziya **Gökalp** "*Halk Medeniyeti, Halkiyat*" (1913), M. Fuat **Köprülü** "*Yeni Bir İlim: Halkiyat-Folklor*" (1914) başlıklı makalelerini yayınladı (Çobanoğlu 2009: 1001-1005). Bu arada geleneksel Türk sanat müziğinin *ediminin* yanı sıra *kuramını* da öğreten özel müzik okulları ve dernekleri açıldı. 1917'de devlet eliyle ilk resmî *sivil konservatuvar* niteliğinde Darülelhan kuruldu. Programında *Nazariyat [Musiki Nazariyatı]*, *Musiki Tarihi*, *Türk Musikisi Usulleri* vb. müzik bilimine ilişkin dersler vardı. Kimi düşünür ve yazarlar *millî musikiye* ve *halk müziklerinin derlenmesi gerektiğine* ilişkin görüş ve düşünce içerikli makaleler yayınlamaya başladı. Bütün bunların ülkede *çağdaş müzikbilimsel bilincin* oluşmasına ve yeşermesine anlamlı katkıları oldu (Uçan 2010; 2016: 46-49).

8. Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Müzik Araştırmacılığına ve Müzik Araştırmalarına Genel Bakış

Cumhuriyet Türkiye'si'nde (1920/1923'ten günümüze) müzikbilimsel oluşma ve gelişmeler, önceki dönemlerden epey farklı bir boyut, kapsam ve içerikle çok değişik bir seyir izlemiştir. Gerek 1920'de başlayan **Ön Cumhuriyet dönemi**, gerekse 1923'te başlayan **Cumhuriyet dönemi müzik alanında** ve bu alanın başlıca bileşenlerinden biri olan **müzik biliminde** kendine özgü bir **devrimler dönemi**dir. Cumhuriyet döneminde *müzikbilim devrimi* denilince başlıca şu **alt devrimler** akla gelmektedir: (1) Müzik Bilimine Dönük Resmî Kurumlaşma/Kuruluşlaşma Devrimi. (2) Müzik Derleme-Araştırma Devrimi. (3) Müzik Bilimi-Kuramı Devrimi. (4) Müzikte Akademik Yapılanma-Kurumlaşma Devrimi. (5) Müziksel Kavramları/Terimleri Türkçeleştirme Devrimi. (6) Müzik Dergileri Yayınlama Devrimi. (7) Müzikbilim Eğitimi Devrimi. (8) Müzikbilimcilik Eğitimi Devrimi. (9) Çalgıbilim [Müzik Teknikçiliği] Eğitimi Devrimi. (10) Müzikbilimsel Etkinlikler Devrimi. (11) Müzikbilimsel Yayınlar Devrimi. (12) Avrupalı Konuk Uzmanlardan Yararlanma. (13) Uluslararası Müzikbilim Çevreleriyle İletişme-Etkileşme. (14) Cumhuriyetin Yetiştirdiği Müzikbilimci Kuşaklar. (15) Cumhuriyetin Sağladığı Müzikbilimsel Donanım-Deneyim-

Birikim. Şimdi bunların her birini kısaca betimleyelim ve açıklayalım (Uçan 2010; 2016: 50-70).

(1) Müzik Bilimine Dönük Resmî Kurumlaşma/Kuruluşlaşma Devrimi: Ön Cumhuriyet ve Cumhuriyet döneminde *müzik bilimine dönük ilk köklü kurumsal adımlar* atıldı. Bu bağlamda ilkin 1920’de TBMM Maarif Vekâleti (MV) *Hars [Kültür] Dairesi* kuruldu. 1926’da Darülelhan *Tasnif ve Tespit Heyeti*, 1937-38’de Ankara Devlet Konservatuarı (ADK) *Türk Halk Müziği Belgeliği* kurulup etkinliğe geçirildi. Bu üç adımla Türkiye’de *müzik derlemeciliği-araştırmacılığı resmen kurumlaştırılmış ve kuruluşlaştırılmış* oldu. 1964 sonrasında Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) içinde müzikle ilgili [*Araştırma ve*] *Repertuvar Kurulu* oluşturuldu. 1966’da *Millî Folklor Araştırma Dairesi* (MİFAD) ve MEB’e bağlı *Millî Folklor Enstitüsü* kuruldu. 1969’da Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde *Türk Musikisini Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu* kurulup etkinliğe başladı. 1971-72’de Gazi Eğitim Enstitüsü (GEE) Müzik Bölümünde “*Gazi Müzik Araştırma Merkezi*” kurulması önerildi, fakat gerçekleştirilmedi. Tam 21 yıl sonra 1993’te Gazi Üniversitesi (GÜ) *Türk Müzik Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi* kurulup etkinliğe geçirilerek gerçekleştirildi (Uçan 2010; 2016: 50-51).

(2) Müzik Derleme-Araştırma Devrimi: Cumhuriyet dönemi müzikbilim devriminin en anlamlı ve en önemlilerinden biri *müzik derleme-araştırma devrimidir*. Bu bağlamda *Ön Cumhuriyet* döneminde 1920’de kurulan TBMM MV *Hars [Kültür] Dairesi* Türk halk müziğini derlemekle de görevlendirildi. Cumhuriyetin ilanından hemen sonra 1924’te *ilk kez Türk halk müziği derlemelerine* başlandı. 1926’da geleneksel Türk sanat müziğini (GTSM’yi) araştırmakla da görevli *Tasnif ve Tespit Heyeti* (TTH) Rauf **Yekta Bey**, Ali Rıfat **Çağatay** ve Ahmet **Irsoy**’dan oluşarak GTSM’nin dinsel ve dünyasal eserlerini sınıflayıp saptamaya ve yayınlamaya başladı. Darülelhan’ca (DE)/İstanbul Belediye Konservatuarı’nca (İBK) 1926-1929 yılları arasında toplam olarak 1000’e yakın Türk halk ezgisi-türküsu derlendi. Derlenen türkülerin önemli bir kısmı 14 ciltte toplanıp yayımlandı. Bu türkülerden 100 kadar plak yapıldı ve her birinden çok sayıda üretildi. Geleneksel Türk sanat müziği alanında *Türk Musikisinin Klasikleri*, geleneksel Türk halk müziği alanında ise *Anadolu Halk Şarkıları* adlı *anit eserler* yayımlandı. 1932’de kurulan *Halkevleri Müzik Kolu* ve 1934’te yasası çıkarılan 2541 sayılı *Millî Musiki ve Temsil Akademisi* (MMTA) öbür işlevlerinin yanı sıra dolaylı olarak *müzik derlemeciliği ve araştırmacılığıyla* da işlevlendirildi. TTH’yi oniki yıl sonra 1937-1938’de kurulup geleneksel Türk halk müziğini derlemek ve araştırmakla görevlendirilen ADK *Türk Halk Müziği Belgeliği*’nin (THMB) derlemelere başlaması izledi. ADK-Millî Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle 1937-1953 yılları arasında yapılan çalışmalarla yurdumuzun çok büyük bir bölümünden 10 000 dolayında halk müziği ezgisi derlendi, toplandı. Böylece ülkemizde ilk kez Atatürk ve Cumhuriyet döneminde *Türk müzik derlemeciliği-araştırmacılığı kurumlaştırılıp* çok boyutlu ve geniş kapsamlı *derlemeler ve anıtsal yayınlar* gerçekleştirilmiş oldu (Uçan 2010; 2016: 51-52).

Millî Musiki ve Temsil Akademisi’nin (MMTA) kuruluş yasasında öngörülen bilimsel amaç şöyle belirtiliyordu: “(a) *memlekette ilmî esaslar dâhilinde millî musikiyi işlemek, yükseltmek ve yaymak.*” Buradaki ‘*ilmî esaslar*’ ya da günümüzdeki deyişle *bilimsel esaslar* açıkça belirtilmemiş olsa da kuşkusuz öncelikle *müzikbilimsel esaslar*dı. Bu amaç daha sonra 1936’da kurulan Devlet Konservatuarı’nın (DK) amaçları arasında açıkça yer almadı, ama DK bünyesinde 1937-38’de *Türk Halk Müziği Belgeliği*’nin (THMB) kurulup etkinliğe geçirilmesiyle büyük ölçüde gerçeklik kazandı. Atatürk 1937’de Kamutay’ı [TBMM’yi] açış söylevinde “*Geçen yıl Ankara’da kurulmuş olan Devlet Konservatuarı’nın müzikte, sahnede kendisinden beklediğimiz teknik elemanları hızla verebilecek duruma getirilmesi için, daha çok çaba ve özveri yerinde olur.*” diyordu. O’nun “*müzikte teknik elemanlar*” sözü aslında *salt ‘teknik’* boyutla sınırlı değildi, ‘*müzik teknolojisi*’ni de kapsayıp örtülü olarak ‘*müzikbilimsel*’ bir boyut da içeriyordu (Uçan 2016: 52).

(3) Müzik Bilimi-Kuramı Devrimi: Cumhuriyet döneminde *çağcıl/çağdaş müzik bilimi ve kuramı* alanında çok önemli temel çalışmalar yapıldı. *Geleneksel Türk müziği kuramı* yeniden ele alındı ve bilimsel kesin biçimiyle ortaya konmaya çalışıldı. Bu bağlamda çok önceleri Farabî, Safiyüddin ve Abdülkadir Meragî, birkaç yüzyıl sonra Kantemiroğlu ve son olarak Abdalbaki Nasır Dede gibi ustalarca işlenen fakat daha sonraları giderek unutulmuş Türk müziği kuramı 20. yüzyılın başlarında özellikle Rauf Yekta Bey'in çalışmalarıyla yeniden canlanarak önem kazanmıştı. Onun çalışmaları Suphi Ezgi ve H. Sadettin Arel'ce benimsenip S. Murat Uzdilek'in de katkılarıyla geliştirildi. Böylece Yekta, Ezgi, Arel'in çalışmalarıyla 20. yüzyılın ilk çeyreğinde başlayıp geliştirdikleri çalışmalarla, ta Farabî'den ve Safiyüddin'den beri sürüp gelen 17 perdeli Türk müziği ses sistemi, yeni perdeler eklenerek 24 perdeli sisteme dönüştürüldü (Zeren 2003: 179). **Yekta-Ezgi-Arel** üçlüsünün çalışmalarında geleneksel Türk müziği kuramına ilişkin temellerin yanı sıra *Batı müziği kuramı* da örnek alındı (Tura 1988: 48) ve ondan da yararlandı. Bu anlayış ve yaklaşımın izlenmesinde baş çağdaşlaşmacı Atatürk'ün yanı sıra kimi saygın kişiliklerin konuyla ilgili görüş, düşünce ve yönerileri de etkili oldu. Bunların başında gelen **Mehmet Akif** "*Batının bilimini, sanatını [teknikini] alınız. Çünkü yaşamak mümkün değil artık bunlarsız.*" (Ersoy 2007: 307) derken Ziya **Gökalp** de "*Avrupa'nun fenniyyatını [bilimini/teknolojisini] öğrenmek gereklidir.*" (Gökalp 1918: 143) diyordu.

Ön Cumhuriyet ve Cumhuriyet döneminde geleneksel Türk sanat müziği (GTSM) alanında yazılıp yayımlanan *ilk kuram kitapları* aynı zamanda *birer araştırma* sayılır (Oransay 1973: 263). İlk olarak Rauf **Yekta Bey** (1871-1935) GTSM'nin tarihi, kuramı ve ses sistemini bilimsel olarak inceleyip vardığı sonuçları ulusal ve uluslararası çevrelerle paylaştı. **1922**'de Fransa'da yayımlanan *Türk Musikisi* başlıklı çalışmasını ortaya koydu. Bir sekizli içinde 24 eşit olmayan aralıklı ses sistemini açıklayıp *Türk Musikisi Nazariyatı* (**1924**) ve *Şark Musikisi Tarihi* (**1925**) kitaplarını yayınladı. Suphi **Ezgi** (1869-1962) GTSM'yi kuramsal ve uygulamalı yönleriyle araştırıp *Nazarî ve Amelî Türk Musikisi: I. Makamlar* (**1933**), *II. Usûller* (**1935**), *III. Bestekârlık* (**1938**) kitaplarını yayınladı ve sonraki yıllarda da çalışıp 1953'kadar öbür ciltlerini tamamladı. H. Sadettin **Arel** (1880-1955) GTSM'yi notalamaya-öğretmeye batı sistemi doğrultusunda yeni bir düzen getirdi, yeni bir temel kazandırdı. 1940-1948 yıllarında makaleler hâlinde yazıp yayınladığı *Türk Musikisi Nazariyatı Derslerini* **1948-1954** yıllarında kitap olarak yayınladı. **1939-1940** yıllarında çıkardığı *Türklük* dergisinde yayınlanan makaleleri **1969**'da MEB tarafından *Türk Musikisi Kimindir?* adlı kitap olarak yayımlandı. Ayrıca A. Adnan **Saygun** 1958, 1962, 1964 ve 1966'da *Musiki Temel Bilgisi I, II, III, IV* adlı kuram kitaplarını yayınladı. Bunların yanı sıra A. A. Saygun'un **1960** yılında yazdığı *Modöncesi Ezgilerin Sınıflandırılması* kitap çalışması ile **1967**'de yayımlanan *Töresel Musikî* adlı kitabı müzikbilimsel yönden alana çok büyük ve özgün katkılar getiren çalışmalar arasında yer aldı.

Bu dönemde ulusal ve evrensel çoksesli müzikle ilgili temel kuram çalışmaları yapıldı, yazı-makale ve kitap yayınları başladı. H. Bedi Yönetken (1899-1968) çeşitli yazılar yazıp yayınladı. M. Ragıp **Gazimihal** (1900-1961) **1927**'de yazdığı geniş kapsamlı *Anadolu Türküleri ve Musikî İstikbalimiz* adlı kitabını (**1928**), ardından müzik bilimi, kuramı ve tarihi üzerinde çalışmalar yapıp *Türk Musikisi Tarihi* ve *Umumi Musikî Tarihi* (**1930**) ile *Armoni Dersleri* (**1934**) ve *Balkanlarda Musikî Hareketleri* (**1937**) kitaplarını yayınladı. Bu arada Ahmet Muhtar **Ataman** (1897-1962) 1928 yılında döneminin temel başvuru kaynakları olan *Musikî Tarihi*'ni yazdı ve Rimski Korsakof'un *Armoni* kitabını çevirdi. Ayrıca 1930'larda geleneksel Türk halk müziğinin kökleri-temelleri üzerinde yapılan çalışmalar yoğunlaştı, art arda kitap ve makaleler yayımlandı. **1936**'da A. A. Saygun'un *Türk Halk Musikisinde Pentatonizm*, M. R. Gazimihal'in *Türk Halk Musikilerinin Tonal Hususiyetleri Meselesi* ve *Türk Halk Musikilerinin Kökeni Meselesi*, Ankara Halkevi'nin yayınladığı *Halk Müziği*

Hakkında Béla Bartók'un Üç Konferansı, 1937'de Ferruh Arsunar'ın *Anadolu'nun Pentatonik Melodileri Hakkında Birkaç Not* adlı kitapları öne çıktı.

Öbür yandan Kemal **İlerici** (1910-1986) geleneksel Türk müziğinin yapısından yola çıkarak yaptığı uzun yıllar süren çalışmaları sonunda oluşturup geliştirdiği ünlü *Dörtlüsel Uyum Dizgesi*'ni ortaya koydu, ilk kez 1944-45'te ilgili kamuoyuyla paylaşmaya başladı. Bu geniş kapsamlı özgün çalışma kitaplaştırılıp uzun bir süre taslak olarak bekledikten sonra **1970**'te MEB tarafından *Bestecilik Bakımından Türk Müziği Armonisi* adlı kitap olarak yayımlandı. Kitap kısa sürede ilgili çevrelerde yoğun bir ilgiyle karşılandı ve uzun süre ilgi odağı olma özelliğini korudu. Sonraki yıllarda yeniden basıldı.

Ayrıca başlıca örgün müzik eğitimcileri olarak MMM müdürü Osman Zeki **Üngör** (1880-1958) 1922'de bestelediği *İstiklal Marşı*'ndan başka çeşitli okul şarkıları ve marşlar yazıp 1925'te *Çocuklara Teganni [Şarkı Söyleme] Dersleri* adlı kitabını yayınladı. Müzik eğitimci Halil Bedi **Yönetken** (1899-1968) *İlk Mekteplerde Gına'nın Usûl-i Tedrisi [İlkokullarda Şarkı/Türkü Söylemenin/Müzik Dersinin Öğretim Yöntemi]* (**1927**) kitabından başka müzik eğitimi üzerine çeşitli yazılar yazıp yayınladı.

Bunların dışında müzik kuramcı M. Ayhan **Zeren** (1929-2014) 1950'li yıllarda başladığı araştırma-inceleme çalışmalarının sonunda "*Modern Türk Müziği Kuramı*" adını verdiği kuramını ortaya koydu ve aynı adlı makalesi 1999'da *Yeni Türkiye Dergisi*'nce Aralık 1999'da yayımlanan *Osmanlı* adlı 12 ciltlik eserin 10. cildinde yer aldı. Bu makaleye Zeren'in **2003**'te yayımlanan *Müzik Sorunlarımız Üzerine Araştırmalar* adlı kitabında da aynen yer verdi. Kuramın bir kısmını oluşturan *Genel Diziler* konusunu daha önce 1978'de ayrı bir kitap halinde, bütünü ise **1998**'de *Müzikte Ses Sistemleri* adlı kitabında yayınlamıştı. Zeren bu kuramını "uygulamadaki verilerden hiç yararlanmadan yalnızca sesin yapısıyla ve insanlar tarafından algılanma mekanizmasıyla ilgili bilimsel verileri dikkate alarak" geliştirmiştir. Bu kurama ilişkin çalışırken "önce bütünüyle kuramsal [kavramsal] bir model oluşturmuş, sonra bu modelden çıkarılan sonuçları uygulamadaki verilerle karşılaştırmış, sonuçta "kuramsal verilerin uygulamadaki değişmeyen gerçeklere bütünüyle uyduğu"nu (Zeren 2003: 182) saptamıştır (Uçan 2010; 2016: 52-56).

(4) Müzikte Akademik Yapılanma ve Kurumlaşma Devrimi: Cumhuriyetin başlarında müzik eğitimi-bilimi-sanatı alanında ilkin **1924**'te *Mektep=Okul* (MMM=MÖO) ve **1926**'da *Konservatuvar* (İK) yapılanması-kurumlaşması gerçekleştirildikten sonra sıra Cumhuriyetin ikinci onyılıının başlarında **1934**'te *Akademi* yapılanmasının-kurumlaşmasının gerçekleştirilmesine gelmişti. Bu amaçla **1934**'te *Millî Musiki ve Temsil Akademisi (MMTA)* kurulması kararlaştırıldı ve 2541 sayılı kuruluş ["teşkilat"] yasası çıkarıldı. Amacı "(a) memlekette ilmî esaslar dâhilinde millî musikiyi işlemek, yükseltmek ve yaymak, (b) sahne temsilinin her şubesinde ehliyetli elemanlar yetiştirmek, (c) musiki muallimi yetiştirmek" olan bu yasa, müzik yaşamımızda çok önemli bir *akademik devrim* idi. Ama ne yazık ki bu *akademik devrimin yasası* çıktığı hâlde *kurumu ve kuruluşu* gerçekleştirilemedi. Çünkü o yılların ilgili Bakanlık yöneticileri ve özellikle söz geçiren kimi müzik uzmanları ülkemizde müzik bilimi alanında *akademik yapılanma ve kurumlaşmanın önem, işlev ve değerini* yeterince kavrayamadılar. **1936**'da söz konusu *Devlet Akademisi* yerine onun kadar gelişkin olmayan, hatta kimi yönleriyle ondan biraz geride bir yapılanma ve kurumlaşma olan *Devlet Konservatuvarı*_kurmakla yetindiler. Böylece müzikçilerin beceriksizliğiyle sandıktan *Akademi* yerine *Konservatuvar* çıkmış oldu. Oysaki Devlet Konservatuvarı kurulup açılırken bağlı olduğu MMM yoluyla MMTA bünyesine alınabilirdi. Yirmi altı yıl sonra **1962**'de *Ankara Devlet Konservatuvarı (ADK)* yüksek kısmının "*Devlet Müzik ve Temsil Akademisi*" (*DMTA*) hâline getirilmesi önerildi, fakat ne yazık ki o da gerçekleştirilmedi. Bu önerinin gerekçesinde *üstün nitelikte sanatçılar yetiştirmenin yanı sıra "bilimsel araştırmalara olanak sağlayacak bir kurum olması"* da öngörülüyordu (Uçan 2013: 35). Burada söz konusu olan

kuşkusuz akademinin “*müzikbilimsel araştırmalara olanak sağlayacak bir kurum olması*” idi. On yıl sonra **1971-72**’de Gazi Eğitim Enstitüsü (GEE) Müzik Bölümünce “*Gazi Müzik Akademisi*” kurulması önerildi, fakat bu da gerçekleştirilmedi.

Oysaki ulu önder Atatürk ve Cumhuriyet, *Müzik* alanında 1924’te ‘*okul=mektep*’ (MMM), on yıl sonra 1934’te ‘*akademi*’ (MMTA) demişti; büyük bir olasılıkla ondan on yıl sonra da **1944**’te ‘*üniversite*’ (MTÜ) diyebilirdi veya diyebilecekti. 1934’teki *akademik yapılanma-kurumlaşma devrimini* –kuruluş yasası çıkmış olmasına karşın- gerçekleştirilemeyişin akademik bedeli çok ağır oldu. Çünkü müzik alanında *akademik yapılanmaya ve üniversiter kurumlaşmaya kısmen geçiş* için EÜ GSF Müzik Bilimleri Bölümü’nün kurulduğu 1975’e-76’ya, *tam geçiş* için ise tüm müzik yükseköğretim kurumlarının üniversitelere bağlandığı 1982’ye-83’e kadar beklemek durumunda kalındı. Bu, müzik alanında *akademik-üniversiter gelişmede* yaklaşık 40 ve 50 yıllık bir gecikme demektir. Bu gecikmeyle özellikle *müzikbilim* alanında çok şey yitirildi. Bu süre içinde nelerin yitirildiği başka bir çalışmamın konusudur. Bu gecikmelerin ve onlarla yitirilenlerin bir sonucudur ki Gazi Üniversitesi *Türk Müzik Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi* ancak 1993’te kurulabildi (Uçan 1994: 9).

1976’da Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde *Müzik Bilimleri Bölümü* kurulup öğretime açıldı, başkanlığına Prof. Dr. Gültekin **Oransay** getirildi. Böylece ülkemizde *ilk akademik müzikbilim eğitimi ve çalışmaları* başladı. 1982’de tüm müzik yükseköğretim kurumları üniversitelere bağlanınca müzikbilim eğitiminde yeni yapılanma olanakları ve seçenekleri doğdu. Bu bağlamda mevcut birimlere 1980’ler, 90’lar ve 2000’lerin ilk on yılında yenileri veya benzerleri eklendi. Günümüzde bunların sayısı 20 dolayındadır. Bu yeni kurumlar, bölümler, anabilim ve bilim dallarında müzik bilimi alanında lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi ile bunlara bağlı bilimsel araştırma ve yayınlar hız kazanmaktadır. Bu arada kimi yapılanmalar ve yeni düzenlemelerle müzik biliminin alanı da gittikçe daha çok genişlemekte ve çeşitlenmektedir (Uçan 2010; 2016: 56-58).

(5) Müziksel Kavramlar/Terimleri Türkçeleştirme Devrimi: Cumhuriyetimizin kurulma süreciyle birlikte müzik eğitimi, müzik sanatı ve müzik biliminde kullanılan müziksel kavram ve terimler hızla Türkçeleşmeye başladı. Bugün kullanmakta olduğumuz *ölçü, açkı, dizek, tartım, hız, gürlük, tür, biçim, biçem* gibi onlarca, yüzlerce öz Türkçe müziksel kavram ve terim müzik biliminin gereklerini karşılamak amacıyla oluşturulmuş ve kazanılmıştır. Müzik kavram ve terimlerinin Türkçeleştirilmesinde 1928’de gerçekleştirilen *harf devrimi* ile 1932’de gerçekleştirilmeye başlanan *dil devriminin* kuşkusuz çok büyük etkisi ve katkısı vardır. **Atatürk**’ün “*Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk ulusu, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.*” (1930) ilkesi ve yönerisi doğrultusunda Türk müziğinin sözel dilini, kavram ve terimlerini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmak amaçlı çalışmalar yapıldı. Zaman zaman Türk Dil Kurumu’nda (TDK) yürütülen kimi çalışmalarla belirli bir yol alınmıştır. Önceleri Mahmut Ragıp **Gazimihal** ve Adnan **Saygun**’un, sonraları Gültekin **Oransay**’ın yaptıkları *Türkçe terim oluşturma-geliştirme çalışmaları* bu sürece ivme kazandırmıştır. Bu bağlamda ilkin **1931** yılında Mahmut Ragıp’ın [Kösemihal, Gazimihal] *Pentatonik Musiki Sözlüğü* Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti’nce 25 adet basılıp yayımlanıyor. **Arel**’in GTSM terimlerini Türkçeleştirme çalışma, öneri ve uygulamaları önem kazanıyor. Öztuna (2000: vi) diyor ki: “Çoksesli bilimlere ait bilgilerde birinci kaynağım Arel’in *Türk Müsikîsi Armoni, Kontrpuan ve Füg Dersleri* adlı 3 kitabıdır. Esasen [kitaplarda GTSM’ye ilişkin yazılı] terimlerin Türkçelerinin tamamına yakını Arel tarafından konmuştur.” Yıllarca süren çalışmalar sonunda Gazimihal’in **1961**’de yayımlanan geniş kapsamlı *Musiki Sözlüğü* çok önemli bir gereksinimi gidermesinin yanı sıra sonraki çalışmalara temel oluşturmuştur. Üniversitelerde müzik bilimleri bölümlerinin açılmasıyla ve müzik alanında lisansüstü eğitimin ve tez çalışmalarının başlamasıyla birlikte müzik kavramlarını ve terimlerini Türkçeleştirme daha da hızlanmıştır.

Bu tür Türkçeleştirme çalışmalarında öne çıkanlar: Rauf Yekta Bey, Hüseyin Saadettin Arel, Mahmut Ragıp Gazimihal, Ahmet Adnan Saygun, Kemal İlerici, Gültekin Oransay, Muammer Sun, Saip Egüz, Erdoğan Okyay, Ali Uçan... (Uçan 2010; 2016: 58-59).

(6) Müzik Dergileri Yayınlama Devrimi: Cumhuriyet döneminde müzik biliminin ve kültürünün temel araç ve ürünlerinden biri yazılı-basılı ve kaydedili müzik yayınlarıdır. Müzik bilimini ve kültürünü kalıcılaştırma, paylaşma, yaygınlaştırmada çok önemli işlevler gören müzik yayıncılığı *özel* ve *resmî* olarak iki kolda oluştu. 1921'de Bursa'da *Âlem-i Musiki [Müzik Dünyası]* adıyla ilk Türkçe müzik dergisi yayınlanmaya başladı. Başlıca *özel müzik yayınları* olarak *Çömlekçiyan* 1925, *Şark Musiki Cemiyeti* 1930, *Darüt Talim-i Musiki* yayınları 1931 yılına kadar sürdü. *Şamlı İskender* yayınları dönem boyunca etkin oldu. 1935'te Cumhuriyet döneminin en önemli müzik yayınlarından biri olan *Papajorju* yayına başladı ve yayınları arasında çağdaş çoksesli Türk müziği eserlerine önemli yer verdi. 1931'de tümüyle Batı ve çağdaş Türk müziğinden söz eden ilk Türkçe dergi olan *Musiki*, 1933'te *Nota*, 1934'te *Müzik ve Sanat Hareketleri* dergisi çıkmaya başladı. Başlıca *resmî müzik yayınları* olarak 1924'te *Darülelhan Mecmuası*, 1934'te *Musiki Muallim Mektebi Talebe Mecmuası* çıkmaya başladı. (Uçan 2005-2009: 1268-1269). Bunlara 1948'de *Musiki Mecmuası*'nın, 1949'da *Müzik Görüşleri* dergisinin çıkmaya-yayınlanmaya başlaması izledi. Bu dergilerle müziğin türleri, kuramı, eğitimi, yaratımı, seslendirimi/yorumu ve araştırımına ilişkin canlı bir iletişim, etkileşim ve tartışım ortamı sağlandı. Bu dergilere sonraki yıllarda *Orkestra*, *Filarmoni*, *Mavi Nota* ve epey sonra *Andante* dergilerinin yayınlanmaya başlaması eklendi (Uçan 2010; 2016: 59-60).

(7) Müzikbilim Eğitimi Devrimi: Darülelhan'ın 1923, 1926 programları ile Musiki Muallim Mektebi'nin (MMM) 1925, 1931 programlarına müzik bilimi alanı ile ilgili çeşitli dersler konuldu. Başlıcaları *Musiki Nazariyatı*, *Armoni*, *Kompozisyon*, *Kontrpuvan*, *Musiki Tarihi*, *Akustik* vb. dersleridir. MMM'nin 1936 programında *Armoni*, *Kontrpuvan*, *Müzik Formları Bilgisi*, *Müzik Aletleri*, *Müzik Tarihi*, *Sanat Tarihi*, *Müzik Estetiği* dersleri yer aldı. Bu derslerin hemen hemen tümü 1936'da kurulan Ankara Devlet Konservatuarı programlarında varlığını sürdürdü. Bunlara benzer biçimde *Teori*, *Müzik Tarihi*, *Akustik* vb. dersler Gazi Eğitim Enstitüsü (GEE) Müzik Bölümü'nün 1941, 1944 Programlarında yer aldı (Uçan 1982/1996: 187). Sonraki dönemler ve yıllarda bunlara başka dersler eklendi. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren müzik öğretmenliği ve müzik sanatçılığı eğitiminin bir *alt boyutu* olarak yapılagelen *müzik bilimi eğitimi* 1975-76'da Ege Üniversitesi GSF Müzik Bilimleri Bölümünün kurulup öğretime başlamasıyla birlikte kendine özgü bir *ana alan*, *ana bölüm* ve *anabilim dalı* konumuna geldi. Bu konumuyla yapılanarak tam anlamıyla *akademik* ve *üniversiter* bir nitelik kazandı (Uçan 2010; 2016: 60).

(8) Müzikbilimcilik Eğitimi Devrimi: Cumhuriyet Türkiye'sinde 1923 ve 1924'ten itibaren müzik sanatçısı ve müzik öğretmeni yetiştiren okullarda *müzikbilimsel dersler* yer aldı. O yıllardan itibaren müzik alanında adım adım gerçekleştirilen çeşitli kurullaşma, kurumlaşma ve kuruluşlaşmalar koşut olarak yapılan çalışma ve etkinliklerin birçoğu müzikbilimsel çalışma ve etkinlikleri de gerekli ve zorunlu kılıyordu. Bu gereklilik ve zorunluluk *müzikbilimsel eğitimin* yanı sıra *müzikbilimcilik eğitime* gereksinim doğurdu. Bu gereksinimin bir sonucu olarak ilk önce Cumhuriyetin ilk evresinde yurt dışına müzik öğrenimine gönderilenlerden kimilerinin müzikbilim alanında da yetişmeleri düşünüldü. Bu nedenle başta Cevat Memduh Altar, Halil Bedi Yönetken, Ahmet Adnan Saygun ve Fuat Koray olmak üzere kimileri yurt dışı öğrenimleri sırasında asıl alanlarının bir boyutu olarak, onların yanı sıra *müzikbilim alanına giren eğitim* de alarak yetiştiler. Ancak bu yetişim yeterli değildi ve bu yetersizlik giderek kendini daha çok belli etti. Çünkü ülkenin *salt müzikbilim* alanında öğrenim görerek yetişmiş uzmanlara gereksinimi vardı. Fakat yurt içinde bunun eğitimini veren bir yükseköğretim kurumu yoktu. Bunun tam bilincine varan Gültekin

Oransay 1950'lerin ikinci yarısında yurt dışında Almanya'da müzikbilim alanında öğrenim gördü ve 1962 yılında doktorasını bitirerek Türkiye'nin *ilk akademik müzikbilimcisi* oldu. Onu epey sonra Erdoğan **Okyay** izledi ve yurtdışında doktora öğrenimini 1975'te bitirerek ülkemizin *ikinci akademik müzikbilimcisi* oldu.

Türkiye'de müzik derlemeciliğinin-araştırmacılığının kurumlaşması sürüp gelişirken *akademik* anlam ve düzeyde *müzikbilimcilik eğitime* ilişkin önemli adımlar atıldı. *İlk adım* olarak 1934'te çıkarılan Millî Musiki ve Temsil Akademisi Kuruluş Yasasında doğrudan Müzikoloji Bölümü veya ona ilişkin bir madde açıkça yer almasa da *müzikbilimsel ilkeler* içeren bir amaca yer verildi. Yasanın birinci maddesinde “*Memlekette ilmi esaslar dâhilinde millî musikiyi işlemek, yükseltmek ve yaymak*” amaçlanıyordu. Burada söz konusu olan *ilmi esaslar* kuşkusuz öncelikle *müzikbilimsel esaslar* anlamına geliyordu. Böylece ileride “müzik bilimleri” bölümünü kurmaya yönelik önemli bir ön yasal zemin sağlanmış oldu (Uçan 2012: 37, 43). 1934'te Kültür Bakanlığınca toplanan Müzik Kongresi'nde hazırlanan “Türkiye Devlet Musiki ve Temsil Akademisinin Ana Çizgileri” adlı raporda akademinin yüksek kısmında “*Müzikoloji Şubesi*” kurulması önerildi (Gökyay 1941: 16). Ancak ne yazık ki bu öneri gerçekleşmedi. *İkinci adım* olarak Paul Hindemith Kültür Bakanlığına sunduğu “Türk Müzik Yaşamının Yapılanması İçin Öneriler” genel başlıklı 2. Raporunun 20 Nisan 1936 tarihli “Yeni Devlet Müzik Yüksek Okulu” başlıklı bölümünde kurulmasını önerdiği Özerk Devlet Müzik Yüksek Okulu'nda isteğe bağlı eğitim vermek üzere *müzikbilim* kurslarına yer verilebilmesini önerdi. Ayrıca Dursunoğlu ve Ebert ile birlikte ortaklaşa hazırladığı “Devlet Tiyatro Okulları (Opera ve Dram Okulları)” başlıklı raporda *Müzik Tarihi* dersinde “bilimsel eğitim” önerildi. (Kahramankaptan 2013: 87, 163, 268). Bu öneride demek istenen kuşkusuz tarihbilimsel ve müzikbilimsel bir eğitim idi. *Üçüncü adım* ise ADK çıkışlı bir müzikçi olan Gültekin Oransay'ın 1954-1962'de yurt dışında üniversiter müzikbilim öğrenimi görmesi ve doktora yapmasıyla atıldı.

Yurt içinde *üniversiter müzikbilimcilik eğitime* yönelik ilk önemli adım Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde **1968**'de onaylanan bir kararla *Dini Türk Musikisi* dersinin okutulmaya başlaması, ikinci önemli adım *Türk Din Musikisi Kürsüsü*'nün kurulmasıdır. Asıl köklü ve kalıcı adım ise 1975-1976'da Ege Üniversitesi (EÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi'nde (GSF) *Müzik Bilimleri Bölümü*'nün kurulması ve öğretime başlamasıdır. Bu kurum yaklaşık on yıl süreyle ülkemizin *ilk ve tek Müzikbilim Bölümü* olarak iş görmüştür. Aynı yıl İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı *Temel Bilimler Bölümü* kurulmuştur. GSF Müzik Bilimleri Bölümlerinin sayısı 1970'lerde sadece 1 iken, 1980'lerde 3'e, 2002'de FEF'ye bağlı olanla birlikte 7'ye ulaşmıştır. 1985'te Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda kurulan Müzikoloji Bölümü'nden sonra öbür kimi Devlet Konservatuvarlarına bağlı kurulanlarla birlikte ise bu sayı son yıllarda (2006'da) 15 dolayındaydı. Günümüzde ise 20 dolayına çıkmış bulunmaktadır.

Bu arada **Oransay**'dan epeyce sonra ülkemizde 1960'lı ve 70'li yıllarda **dört müzik eğitimcisi** mesleklerini yürütürken biri doğrudan *müzikbilim* alanında ve üçü müzikbilim alanının en geniş kapsamına giren *müzik psikolojisi* ve *müzik eğitbilimi* alanlarına yönelik olmak üzere *eğitim bilimlerinde bilim lisansı*, *bilim yüksek lisansı* ve *bilim doktorası* öğrenimi gördüler. Çok aşamalı uzun bir eğitim sürecinden sonra bu dört müzik eğitimcisinden Erdoğan **Okyay** 1975'te, Edip **Günay** 1978'de, Rıdvan **Süer** 1980'de, Ali **Uçan** 1982'de doktora öğrenimlerini bitirip tezlerini vererek alanlarında *Bilim Doktoru* (PhD) unvanlı uzman bilimci niteliği kazandılar. Müzik yükseköğrenimlerinden epey sonra gördükleri köklü bilimsel öğrenim, hazırladıkları yeni/özgün bilimsel tezler, yaptıkları kapsamlı bilimsel çalışmalar, verdikleri akademik hizmetler ve yetiştirdikleri genç müzikbilim insanlarıyla üniversiter düzeyde en geniş anlamda çağdaş Türk müzikbiliminin oluşmasında *öncü* ve *ilkçi* oldular. Bu nedenle Oransay, Okyay, Günay, Süer ve Uçan'dan oluşan bu *beş akademik öncü-*

ilkçi “en geniş kapsamlı çağdaş Türk müzik bilimleri alanının akademik ‘Türk Beşleri’” olarak nitelendirilebilir. Böyle bir nitelendirme doğru, tutarlı ve gerçeğe uygun olur.

Türkiye’de müzikbilimcilik eğitimi alanında çok önemli atılımlardan biri olarak Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümünde 1990-1993 yıllarında Prof. Dr. Ali Uçan’ın kurucu Başkanlığında Müzik Kuramları Eğitimi Anabilim/Anasanat Dalı tasarlanıp kurulmuş ve hazırlanan Lisans Programı 1993-94 öğretim yılında uygulamaya konulmuştu (Uçan 1994: 5-7). Uzun süreli bir düşünüm ve tasarlanımdan sonra yaşama geçirilen bu devrimsel atılım ne yazık ki 1998 yılında YÖK’teki bir çekirdek yönetici takımın tepeden inmece bir anlayış ve yaklaşımla aldığı Müzik Eğitimi Bölümlerini Anabilim Dalına indirme kararlı sözde “yeniden yapılanma”yla yürürlükten kaldırılmıştır (Uçan 2010: 2016: 60-64).

(9) Çalgıbilim/Müzik Teknikçiliği Eğitimi Devrimi: Ülkemizde müzik teknikçiliği eğitimi çalgı bilimiyle iç içedir. Bu iç içeliğe karşın çalgı bilimi eğitimi büyük ölçüde müzik bilimi alanı içinde veya onunla iç içe düşünülür. Cumhuriyet Türkiye’sinde müzik teknolojisi eğitimi alanında atölye, ders, anabilim dalı veya bölüm düzeyinde ciddi örgün eğitim düzenleme ve uygulamaları olarak ilkin Ankara Devlet Konservatuvarında Müzik Araçları Yapım ve Onarım Atölyesi kuruldu (Gökyay 1941: 21, 38). Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü 1941 Programı’nda sınırlı fakat işlevsel bir Tamirat dersine yer verildi. Bu alan aynı bölümde 1970’lerde kendine özgü bir ‘asistanlık dalı ve eğitim alanı’ niteliği kazandı. Öbür yandan müzik teknolojisi eğitimi alanında ‘çalgı yapımı-bakımı-onarımı’nın yanı sıra üretime yönelik ilk kapsamlı örgün orta eğitime 1943 yılında Erkek Teknik (Yüksek) Öğretmen Okulu’na bağlı İkinci Erkek Sanat Enstitüsü’nde açılan Müzik Aletleri Yapımı Bölümü’nde başlandı. Yükseköğretim düzeyinde bir bölüm programı çerçevesinde müzik teknolojisi eğitimine ise uzun hazırlıklardan sonra Ankara Devlet Konservatuvarında 1979 yılında açılan Çalgı Yapım ve Onarım Bölümü’nde geçildi (Uçan 2005a: 47). Bunu daha sonra İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı’nda (TMDK’da) açılan Bölüm izledi. Bunlara 2001-2002 öğretim yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde kurulup açılan Müzik Teknolojileri Bölümü eklendi ve onu daha sonra diğer kimi üniversitelerde açılanlar izledi. Ayrıca son yıllarda İstanbul’da MEB’e bağlı bir lisede çalgı yapım bölümü açılarak eğitime öğretime ve hazırlanan öğretim programı uygulamaya başladı.

Öbür yandan Türkiye’de müzik teknikçiliği eğitimi alanında çok önemli atılım girişimlerinden biri olarak Gazi Üniversitesi (GÜ) Gazi Eğitim Fakültesi (GEF) Müzik Eğitimi Bölümünde 1990-1993 yıllarında Müzik Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı’nın kurulup açılması düşünülmüş ve tasarlanmıştı. Gerçekleştirilmesi ise 1993’te açılıp öğretime başlamış olan üç anabilim/anasanat dalının ilk mezunlarını verme aşamasına gelmesine bırakılmıştı. Ancak o zamana kadar Müzik Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı için çok gerekli temel altyapısal kurum ve kuruluşlar olarak bir yandan “Çalgı Bakım/Onarım-Yapım-Geliştirme Atölyesi” geliştirilmiş, öbür yandan da 1992 yılında “Gazi Müzik Kayıt Stüdyosu” kurulmuş ve büyük bir törenle hizmete açılmıştı (Uçan 1994: 8-9). Bu görkemli Stüdyo dönemin en ileri teknik araç ve gereçlerinden oluşan müziksel kayıt sistemleriyle donatılmıştı. Uzun süreli bir düşünüm ve tasarlanım sürecinden sonra kurulup yaşama geçirilen bu devrimsel atılım da ne yazık ki sonraki yıllarda gözden düşürülüp savsaklanarak zamanla neredeyse tümünden işlevsiz bir duruma getirilmiştir. Bu arada GÜ GEF Müzik Eğitimi Bölümünde öbür anabilim/anasanat dallarından bir süre sonra Eğitim Müziği Besteciliği Eğitimi Anabilim/Anasanat Dalı’nın da kurulup açılması ve yaşama geçirilmesi düşünüldüğü tasarlanıyordu. Ancak bunun gerçekleştirilebilmesi için belirli bir hazırlanma süreci gerekliydi. Ama sonraki yıllarda gerekli hazırlıklar yapılmayınca ne yazık ki bu tasarı gerçekleşme olanağı bulamadı. Burada sözü edilen anabilim/anasanat dalları kuruluşlarını tamamlayıp varlıklarını sürdürebilselerdi müzikbilimsel gelişmeleri daha da hızlandırıcı bir işlev görecekti (Uçan 2010; 2016: 64-65).

(10) Ulusal ve Uluslararası Müzikbilimsel Etkinlikler Devrimi: Türkiye ulusal ve uluslararası müzikbilimsel etkinliklerle Cumhuriyet döneminde tanışmaya başladı. 1932'de Kahire'de düzenlenen *Müzik Kongresi*'ne Türk uzmanlar gönderildi. 1934'te Atatürk'ün yönerisiyle Ankara'da ilk *Müzik Kongresi* yapıldı. 1940'lı yılların sonlarında veya 1950'li yılların başlarında İstanbul'da *Uluslararası Modal Müzik Kongresi* gerçekleştirildi. 1981 yılında Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi'nce *Birinci Türk Müziği Kurultayı* düzenlendi. 1984 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü'nce *I. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu* gerçekleştirildi. Çok geniş kapsamlı ve katılımlı olarak tasarlanıp 7-9 Mayıs 1984 tarihlerinde İzmir'de düzenlenen bu müzikbilimsel etkinlik ülkemizde üniversiter ortamda gerçekleştirilen ilk ulusal müzik bilimleri sempozyumudur. Ana konusu, ülkemizde müzik öğretmenliği eğitiminin başlamasının 60. yılı dolayısıyla 'Müzik Eğitimi' olarak belirlenmişti. 1988 yılında Kültür Bakanlığınca geniş kapsamlı ve katılımlı *I. Müzik Kongresi* düzenlendi. Bu kongre kimi aşamalarıyla müzik kültürü ve müzik eğitimine odaklanmakla birlikte büyük ölçüde *müzikbilim ağırlıklı* olmuştur. Sonraki yıllarda bunu Kültür ve Millî Eğitim bakanlıkları, üniversiteler ve başka kurumlarca düzenlenen başka müzikbilimsel etkinlikler izlemiştir. Genel olarak *müzikbilim* müzikle ilgili bilimsel ve akademik etkinliklerin vazgeçilmez bir boyutu olmaktadır (Uçan 2010; 2016: 65-66).

(11) Müzikbilimsel Yayınlar Devrimi: Cumhuriyet döneminde müzikbilimsel yayınlar 1920'li yıllarda canlandı, 1930'lu yıllarda yoğunlaştı. 1940'lı ve 1950'li yıllarda epey yavaşladıysa da 1960'lı yıllardan itibaren yeniden canlandı ve 1960'lı-70'li yıllarda akademik bir niteliğe bürünmeye başladı. 1980'li yıllardan itibaren giderek arttı, çeşitlendi ve daha kapsamlı duruma geldi. 1980'li yıllar için *I. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu Bildirileri* kitabı (DEÜ GSF 1984) ile 1990'lı yıllar için *Müzikoloji Dergisi* (MSÜ Devlet Konservatuvarı 1995/1) hemen akla gelen iki örnek olarak belirtilebilir. Öbür yandan Türkoloji, Türk kültürü, Türk müziği vb. alanlarda yapılan çeşitli bilimsel toplantılarda, etkinliklerde ve yayınlarda müzikbilimsel bildiriler, makaleler ve raporlar giderek artan ölçüde yer almaktadır. Yanı sıra müzikle ilgili karma etkinliklerde de müzikbilimsel çalışmalara yer verilmektedir. Buna 2000'li yılların başlarındaki *Selçuk Üniversitesi II. Türk Müziği Etkinlikleri* (Konya 19-21 Nisan 2006) ve onunla ilgili yayımlanan 'bildiriler kitabı' çok somut bir örnek olarak gösterilebilir. Ülkemizde ilk Müzik Bilimleri Bölümünün 1976'da kurulmasından sonra yapılan bilimsel çalışma, yayın ve makaleler, düzenlenen ulusal ve uluslararası bilimsel etkinlikler bu alanın gelişmesini belirlemiştir. 1982'de tüm müzik yükseköğretim kurumlarının üniversitelere bağlanmasından sonra müzikbilimsel çalışma, etkinlik ve yayınlarda çok hızlı bir artış, çeşitleniş ve yaygınlaşmış olmuştur. Müzikbilimsel yayınlar arasında yerli ve özgün olanların yanı sıra çeviri niteliğinde olanlar da önemli bir yer tutmaktadır (Uçan 2016: 66-67).

(12) Avrupalı Konuk Uzmanlardan Yararlanma: Cumhuriyet dönemi müzikbiliminde zaman zaman çağrılan Avrupalı konuk uzmanlardan önemli ölçüde yararlanılmıştır. Bu bağlamda 1936 yılında çağrılı olarak Türkiye'ye gelen Béla **Bartók** (1881-1945) başkent Ankara'da Halkevi'nde halk müziğinin derlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda verdiği üç konferans ve alanda yaptığı örnek bilimsel derleme çalışma ile ülkemizde çağcıl müzikbilimin oluşmasına-gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur. Bartók'un 1936'da Ankara'da verdiği *Halk Müziği Hakkında Üç Konferans*'ı 1937'de basılıp yayımlandı, fakat "*Küçük Asya'dan Türk Halk Musikisi*" adlı derleme-araştırma çalışması her nedense 40 yıl sonra 1976'da yurtdışında basılabildi. Türkçeye çevrilip yayımlanması ise ancak 1991'de gerçekleştirilebildi. Öbür yandan epey sonraları Kurt **Reinhard** (1914-1979) yaptığı çeşitli müzikbilimsel çalışma ve yayınlarla, yanı sıra yetiştirdiği kimi Türk müzikbilimcilerle Türk müzik bilimine olan uzmanca katkılarına yeni boyutlar kazandırmıştır. Sonraki dönemlerde ve özellikle tüm müzik yükseköğretim kurumlarının

üniversitelere bağlanmasından sonra ülkeye ve kimi üniversitelere çağrılı olarak gelen konuk uzmanların sayıları ve katkıları artarak devam etmiştir. Bunların en önemlilerinden biri János **Sipos**'tur (Uçan 2010; 2016: 67-68).

(13) Uluslararası Müzikbilim Çevreleriyle İletişme-Etkileşme: Cumhuriyet döneminde müzikbilim alanında belirli bir ön donanım, birikim ve deneyim sağlandıktan sonra uluslararası müzikbilim çevreleriyle iletişim ve etkileşim içine girilmiştir. Çünkü müzikbilim alanında uluslararası çalışmalar genellikle güçlü bir müzikbilimsel donanım ve sağlam bir ulusal altyapı ile bunlarla tutarlı bir uluslararası açılım ve evrensel boyutta düşünüm gerektirir (Uçan 1999: 43). Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren devletçe yurtdışına müzik öğrenimine gönderilenlerden kimileri müzikbilim alanına da yönelmişler ve yurda döndükten sonra bu alanda yaptıkları çalışmaları belirli bir olgunluğa eriştikten sonra uluslararası müzikbilimsel ortamlarda meslektaşlarıyla paylaşmışlardır. Müzikbilimcilerimiz uluslararası müzikbilim çevreleri ile yurt dışında ilk kez 1932'de Kahire'de yapılan müzik kurultayında bir araya gelmişler ve etkileşimde bulunmuşlardır. Daha sonraki evrelerde bu konuda Cevat Memduh Altar ile özellikle M. Ragıp Gazimihal, A. Adnan Saygun ve H. Bedi Yönetken son derece etkili ve verimli olmuşlardır. Bu bağlamda A. A. **Saygun**'un 1946-1984 yılları arasında yurtdışında sunduğu müzikbilimsel bildirimleri ile kitap ve makale yayınları (Uçan 1992: 125-126), H. B. **Yönetken**'in 1947-1963 yılları arasında yurtdışında sunduğu çoğu yayımlanmış müzikbilimsel bildirimleri (Uçan 1999: 43-44) çok önemlidir. Sonraları başta G. **Oransay** ve izleyenleri olmak üzere birçok müzikbilim insanımız uluslararası müzikbilim çevreleriyle iletişmiş ve etkileşmişlerdir. Üniversitelerimizde müzikbilim bölümlerinin ve müzikbilimle ilgili anabilim-anasanat dallarının kurulmasıyla birlikte bu süreçte yeni bir evre başlamıştır. Günümüzde uluslararası müzikbilim çevreleriyle etkileşim artık olağan bir süreç olarak işlemektedir (Uçan 2010; 2016: 68).

(14) Cumhuriyetin Yetiştirdiği Müzikbilimci Kuşaklar: Cumhuriyet Türkiye'sinde *müzik bilimleri* en geniş anlamıyla ele alındı ve bu alanda birçok insan yetişti, çalıştı, çok çeşitli bilimsel çalışma ve yayınlar yaptı. 20-25 yılda bir kuşak yetişir hesabıyla günümüze değin *en az dört-beş müzikbilimci kuşağı* yetişmiş bulunuyor. 10 yılda bir kuşak hesabıyla ise *sekiz-on kuşak müzikbilimci* yetiştiğinden söz edilebilir. Bunların arasından kimileri öbürlerinden daha çok öne çıktı. Bu kişilerden hemen akla gelenler geçmişten günümüze doğru kabaca şöyle sıralanabilir: İlk kuşak Rauf Yekta Bey, Suphi Ezgi, Hüseyin Sadettin Arel ve Salih Murat Uzdilek. Bunlar büyük ölçüde önceki dönemde yetişmiş olmakla birlikte *Cumhuriyet döneminde kendilerini yeniden biçimlendirdiler*. Sonraki kuşak Cevat Memduh Altar, Mahmut Ragıp Gazimihal, Halil Bedi Yönetken, Ahmet Adnan Saygun, Fuat Koray, Kemal İlerici. Onları Gültekin Oransay, Veysel Arseven, İlhan Usmanbaş, İlhan Kemal Mimaroglu, Haydar Sanal, Nurhan Cangal, M. Ayhan Zeren, Yılmaz Öztuna izledi. Onların ardından Muammer Sun, Erdoğan Okyay, Edip Günay, Yalçın Tura, Ruhi Kalender, M. Salih Ergan, Ahmet Say, Rıdvan Süer, Önder Kütahyalı geliyor. Sonraları Ali Uçan, Necati Gedikli, Cem Behar, Bülent Aksoy geliyor. Onları Hayrettin Akdemir, Ertuğrul Bayraktar, Bülent Alaner, Yetkin Özer, Fırat Kutluk, Cemal Yurga, M. Cihat Can, Emre Aracı, Ayhan Erol, Recep Uslu, Süleyman Şenel, O. Türev Berki ve daha genç müzikbilimciler izliyor (Uçan 2010; 2016: 69).

(15) Cumhuriyetle Sağlanmış Olan Müzikbilimsel Donanım-Deneyim-Birikim: *Cumhuriyet* Türkiye'sinde 1920'lerden günümüze geçen doksan beş yılda çok yönlü, çok boyutlu ve geniş kapsamlı bir müzikbilimsel donanım, birikim ve deneyim edinilmiştir. *Müzikbilim*, akademik yapılanmada büyük bir yol alarak gerçek anlamda *üniversiter* bir eğitim-öğretim, araştırma-inceleme, uygulama ve yayınlama alanı duruma gelmiştir. Birçok üniversitede müzikbilimleri bölümleri, anabilim veya bilim dalları kurulmuş; lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde çeşitli programlar hazırlanıp yürürlüğe konulmuştur. Giderek

artan sayıda lisanslı, yüksek lisanslı, doktoralı müzikbilimciler yetiştirilmiş; çok sayıda müzikbilimci akademik aşamalardan geçerek yardımcı doçent, doçent ve profesör olmuştur. Çok çeşitli araştırmalar, incelemeler ve yayımlar/yayınlar yapılmış; bilimsel etkinlikler düzenlenip gerçekleştirilmiştir. Bu verimli süreç özellikle son 40 yılda artan bir ivme kazanmıştır. Ancak bunlar Türk müzik kültürünün dünya müzik kültüründeki merkezi konumu, coğrafi genişliği, tarihsel derinliği, ufuksal enginliği göz önüne alındığında henüz istenen ölçüde yeterli değildir. Daha yapılması gereken çok şey vardır (Uçan 2010; 2016: 69-70).

Türkiye'nin Müzik Araştırmaları Alanının İlk-Öncü “Akademik ‘Türk Beşleri’”

Oransay'ın araştırması (1962), *15. Yüzyıldan 19. Yüzyüladek Geleneksel Türk sanat Musikisinin Ezgisel Çizgisi ve Makam Kavramı (Die melodische Linie und der Begriff Makam der traditionellen türkischen Kunstmusik vom 15. bis zum 19. Jahrhundert)* adını taşımaktadır. Araştırma bilimsel *çözümleme ve karşılaştırma* yöntemlerinin kullanıldığı bir *kuramsal araştırma* niteliğindedir. Araştırma *doktora tez çalışması* olarak Almanya'da yapılmış olup 1966'da Türkiye'de Ankara'da basılıp yayımlanmıştır.

Okyay'ın araştırması (1975), *Türk Kırık Havalarında Ezgisel Yapı Ögeleri/Taşları (Melodische Gestaltelemente in den türkischen 'Kırık Hava')* adını taşımaktadır. Bu araştırma da bilimsel *çözümleme ve karşılaştırma* yöntemlerinin kullanıldığı bir *“kuramsal araştırma”* niteliğindedir. Araştırma *doktora tez çalışması* olarak Almanya'da yapılmış olup 1975'te Türkiye'de İzmir'de basılıp yayımlanmıştır.

Günay'ın araştırması (1978), *Fon Müziğinin İnsanın Çalışmasına Etkisi (1978)* adını taşımaktadır. Hacettepe Üniversitesi (HÜ) Mezuniyet Sonrası Eğitimi Fakültesi'nde (MESEF) yapılmış olup *deneyisel araştırma* niteliğindedir. Bu deney ve kontrol gruplu araştırmada Ankara'daki bir ilkokulda öğrencilerin fon müziği eşliğinde matematik problemlerini çözme çalışmaları konu edinilmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin *devingenleştirici müzik* eşliğinde daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır.

Süer'in araştırması (1980), *Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Öğretim* adını taşımaktadır. Araştırma (1) müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki öğretime ilişkin, ilgililerin görüş ve eğilimlerini saptamak, (2) bu görüş ve eğilimleri program geliştirme ögeleri açısından yorumlamak ve değerlendirmek ve (3) değerlendirme sonuçlarına göre gerekli önerilerde bulunmak, böylece, öğretimin ve programların geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla gerekli verileri toplamak üzere hazırlanan *anket*, müzik öğretmeni yetiştiren kurumların öğretmenleri ile onların yetiştirmekte oldukları son sınıf öğrencileri ve yetiştirmiş oldukları görev ya da iş başındaki müzik öğretmenlerinden oluşturulan *üç alt örneklem grubuna* 1977-1979 yıllarında uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilimsel yöntemlerle çözümlenip gerekli karşılaştırmalar yapılarak ilgili öğretim ve programları hakkında yargılara varılmıştır.

Uçan'ın araştırması (1982), *Gazi Yüksek Öğretmen Okulu [GYÖÖ] Müzik Bölümü Müzik Alanı Birinci Yıl Yetişeginin (Programı'nın) Değerlendirilmesi* adını taşımaktadır. Araştırma (1) Programın yapısını, sağlamlık ve etkililik derecesini belirlemek, (2) bu belirleme ışığında programın yapısını güçlendirmeye, sağlamlık ve etkililiğini artırmaya yönelik önerilerde bulunmak, (3) böylece programın geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, denenmek üzere uygulamaya konulmuş olan program tasarısının yapısına ve “program hazırlama” esaslarına uygunluk derecesine, programın gerektirdiği “öğrenci giriş özellikleri” arasındaki ilişkilere, programdaki dersler arasında anlamlı derecede “dayanışıklık” ve “aşamalılık” bulunup bulunmadığına bakılmıştır. Yanı sıra hedeflerini gerçekleştirme dereceleri bakımından dersler arasında anlamlı fark olup olmadığına, öğrencilerin programa giriş düzeyleri ile programdaki öğrenme düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığına, öğrencilerin programa giriş düzeylerinin öğrenme

düzeylerini ne derecede yordayabildiğine, programın hedeflerini gerçekleştirmedeki etkililik derecesine bakılmıştır. Ayrıca programın hedefleri doğrultusunda erişilen öğrenme düzeyini belirleme testlerinin (sınavlarının) güvenilirlik, geçerlik ve kullanılabilirlikleri de incelenmiştir. Araştırmada bir yandan “*tarihsel, betimsel ve deneysel (uygulamalı)*” yöntemlere, öbür yandan “*nitel ve nicel*” yöntemlere yer veren ve *bunların bütünü-bileşkesi olan bir yol-yöntem* izlenmiştir. Araştırmanın örneklemini GYÖÖ Müzik Bölümü birinci sınıfında 1980-1981 eğitim yılının birinci ve ikinci yarıyıllarında ara vermeden okuyan 1980 girişli öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada “görüşme” ve “belge-kaynak tarama” yoluyla sağlanan bilgiler ile *giriş, ara ve yarıyıl sonu* sınavlarında öğrenci davranışlarına ilişkin olarak elde edilen veriler kullanılmıştır. Değerlendirmede hem program tasarısı hem de onun uygulamadaki-denemedeki görünümü kapsadığından çağdaş “program hazırlama esasları” ve “programın hedefleri” ölçüt alınmıştır. Hedeflerden *geçer öğrenme, yeter öğrenme ve tam öğrenme* olmak üzere, birbirini aşamalı olarak izleyen üç farklı düzeyde ölçüt oluşturulmuş; öğrencilerin hedefler doğrultusunda eriştikleri öğrenme düzeyleri bu üç ölçütü ayrı ayrı karşılaştırılmıştır. Yapılan ölçme, ölçütleme, karşılaştırma ve değerlendirmede programın *devinişsel ve bilişsel* hedefleri kapsanmış; duyuşsal hedefleri ise kapsam dışı tutulmuştur.

9. Her Zaman Düşlediğim Bir Etkinlik: Ulusal ve Uluslararası Müzik Araştırmaları Öğrenci Kurultayı

Ülkemizde *müzik alanında* yaklaşık iki çeyrek yüzyıldır düşündüğüm, düşlediğim, tasarladığım bir ulusal etkinliğin bugün burada bir örneğinin daha düzenlenip gerçekleşmekte olduğunu görmekten büyük mutluluk duyuyorum. Çünkü Kırıkkale Üniversitemiz bu tür etkinliklere *ilk öğrenci çalışmalarından* başlıyor ve *ilk öğrenci kurultayı* düzenleniyor. Böylece *ön, ilk ve orta* öğrenimin yanı sıra veya onlardan sonra *yükseköğretimde de öğrenci merkezlilik*in tipik bir örneği ortaya konulmuş ve sergilenmiş oluyor.

Ülkemizde 1970’li yılların sonlarından ve 1980’li yılların başlarından bu yana Müzik Alanında bilimsel etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinliklere Müzik Alanı Yükseköğretim Öğrencileri genellikle *ilk* sadece *dinleyici-izleyici* olarak katılıyordu. Sonraları müzik alanında lisansüstü eğitim yerleştikçe ve yaygınlaştıkça *yüksek lisans ve doktora* öğrencileri *bildiriyile katılmaya* başladılar. Gerçekte bu tür katılımların lisanstayken başlaması gerekiyor. Ben 1980’lerden bu yana müzik alanında düzenlediğimiz bilimsel etkinliklerimize öğrencilerimizin de yazılı-sözlü çalışmalar ve bildirimlerle katılmalarını hep isteyegeldim ve olabildiğince uygulayageldim. Bu konuda ilk uygulamayı **1989** yılında (25-26 Mayıs) Ankara’da TED’in ev sahipliğinde düzenlediğimiz “*Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları*” ana konulu bilimsel etkinlikte gerçekleştirme olanağı bulmuştum. O etkinlikte *IV. Oturum* olarak düzenlenen “*Müzik Öğretiminde Başlıca Sorunlar*” *Açıkoturumuna (Paneline)* öğretim üyelerinin yanı sıra o yıl GÜ GEF Müzik Eğitimi Bölümü Lisans IV. Sınıf öğrencilerimizden Hülya SENİN de katılmıştı. Ve ilk kez katılıyor olmasına karşın çok başarılı, etkili ve yararlı bir sunum gerçekleştirmişti.

Ülkemizde bir süredir müzik alanında ayrı, bağımsız *Öğrenci Forumu, Öğrenci Paneli, Öğrenci Kurultayı, Öğrenci Sempozyumu* düzenlemeye girişilmektedir. **Kurultay** türü etkinliği *ilk kez Kırıkkale Üniversitemiz* düzenliyor. Bunun düzenleyici ve eşgüdümçüsü Doç. Dr. Öznur ÖZTOSUN ÇAYDERE GÜ’den eski bir Doktora öğrencimdir. Ayrıca düzenleyici alt kurullarda görevli öğretim elemanları arasında da eski öğrencilerimin bulunduğunu görüyorum. Bu durum bana ayrı bir mutluluk veriyor.

2010 yılında Bolu AİBÜ’de gerçekleştirilen *18’inci Avrupa Okul Müzik Eğitimi Kongresi*’nde (18. EAS Kongresi) öbür olağan bilimsel-sanatsal etkinliklerin öncesinde ve yanı sıra ayrı bir *Öğrenci Forumu* da düzenlenmişti (EAS bu tür öğrenci etkinliğini 1990’ların ikinci yarısından beri hemen her yıl düzenliyor). Ben de öteden beri ülkemizde müzik alanımızda böylesi öğrenci forumlarının düzenlenmesini düşünüyor, düşlüyor ve

tasarlıyordum. KKÜ’ce düzenlenen, sonrakilere **öncü-ilkçi** olacak bu **Öğrenci Kurultayı**’mıza yükseköğrenimin aşağıdaki her aşamasından öğrencilerimizin katıldığını umuyorum.

(1) *Doktora/Sanatta Yeterlik Ötesi/Sonrası Öğrenciler (Post Doktora/Sanatta Yeterlik Öğrencileri)*,

(2) *Doktora/ Sanatta Yeterlik Öğrencileri*,

(3) *Yüksek Lisans Öğrencileri*,

(4) *Lisans Öğrencileri*,

(5) *Ön Lisans Öğrencileri*

Bu Kongrede çiçeği burnunda genç müzik araştırmacılarımızın değerli çalışmalarını ve alanlarına anlamlı katkılarını hep birlikte izleyeceğiz. *Ne mutlu onlara ve onları yetiştirenlere! Ne mutlu onlara destek olanlara, güç verenlere, kılavuzluk edenlere! Ne mutlu hepimize, hepimize!*

KKÜ I. Ulusal Müzik Araştırmaları Öğrenci Kongremizi coşkuyla gerçekleştiriyoruz. Etkinliğin ana konusu *Müzik Araştırmaları* yeterince genel, kapsayıcı. Üç çağrılı konuşmacıyız. Ne anlamlı bir rastlantıdır ki benim dışımdaki iki çağrılı konuşmacıdan biri eski bir öğrencim (Turan **Sağ**er), öbürü öğrencilerimin öğrencisi, hatta belki de öğrencilerimin öğrencilerinin öğrencisi (Safa **Yeprem**). Böylece *çağrılı konuşmacılar* olarak bildiriyle katılımcılarla birlikte en az *dört-beş kuşak*, izleyici öğrencilerle birlikte ise en az *beş-altı kuşak* bir arada oluyoruz. Ne büyük bir mutluluk! Bildiri sunumcuların tümü –kimi ortak bildiricilerin dışında- öğrencilerden oluşuyor. Bu kurultayda *3 çağrılı konuşma* ile *45’i sözlü bildiri*, *5’i asılı/askı bildiri* olmak üzere toplam *50 bildiri sunumu* gerçekleşiyor. Bu 50 bildirinin tümünün *öğrenci bildirisi* ya da *öğrenci ağırlıklı bildiri* olması kuşkusuz ayrı bir anlam, önem ve değer taşıyor.

Şunu hiç unutmayalım ve aklımızdan çıkarmayalım ki gerçekte hepimiz öğrenciyiz. Çünkü *“Yaşam bir okuldur!”* Üstelik en doğal ve en gerçek okuldur. Ve kaçınılmaz olarak *“Hepimiz bu okulun öğrencileriyiz!”* Ne denli donanımlı, deneyimli, birikimli bir yetişkin olursak olalım *sürekli öğrenmekteyiz*. En geniş ve en esnek anlamda *“Yaşam boyu öğrenme”* süreci içindeyiz. Öğretirken de öğreniyoruz! Siz gençler bu okulun ve sürecin en devingen, en meraklı, en ilgili, en atak, en atılgan, en kabuğuna sığmaz, en kabuğunu kıran öğrencilerisiniz. Bu özelliklerinizin değerini bilin! Sorun, sorgulayın, soruşturun! Böyle davranmaktan çekinmeyin, kaçınmayın, kaygılanmayın, korkmayın!

10. Özet, Sonuç ve Öneriler

Türkiye’izde müzik araştırmacılığı 140-150 yıla yakın bir geçmişe sahiptir. Akademik anlamda *üniversiter müzik araştırmacılığının* ise 55 yıllık bir geçmişi vardır. Ülkemizde müzik araştırmaları önce *müzikbilimleri* alanında başladı, sonra buna *müzik eğitimi ve müzikteğitbilimleri* alanı eklendi, daha sonra bunlara *müzik teknolojileri* alanı katıldı. Son dönemlerde ise bütün bunların yanı sıra *müzik sanatları* alanında da araştırmalar görülüyor. Demek ki ülkemizde müzik araştırmacılığı ve müzik araştırmaları yaklaşık birbuçuk yüzyıllık bir geçmişe sahip bulunmaktadır. Türkiye’de *müzik araştırmacılığı* Cumhuriyet döneminin başlarında *kurumlaştı*. Bu kurumlaşma Maarif Vekâletinin 9 Aralık 1926 günlü yazısı uyarınca İBK’de *“Tasnif ve Tesbit Heyeti”* nin kurulmasıyla gerçekleşti. Daha sonra onu başka kuruluşlar izledi. Bu bakımdan *Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi Bir Müzik Araştırmaları Dönemidir* denilebilir.

Ülkemizde ilk akademik müzikbilimci Oransay (1962, 1966) ve ondan sonra 1960’lı, 70’li-80’li yıllarda dört müzik eğitimcisi mesleklerini yürütürken biri doğrudan *müzikbilim* alanına, üçü müzikbilim alanının en geniş kapsamına giren *müzik psikolojisi* ve *müzik eğitbilimi* alanlarına yöneldiler. Bu yönelimle *eğitim bilimlerinde bilim lisansı, bilim yüksek lisansı ve bilim doktorası* öğrenimi gördüler. Çok aşamalı uzun bir eğitim sürecinden sonra bu

dört müzik eğitimcısından Erdoğan **Okyay 1975**'te, Edip **Günay 1978**'de, Rıdvan **Süer 1980**'de, Ali **Uçan 1982**'de doktora öğrenimlerini bitirip tezlerini vererek alanlarında **Bilim Doktoru (PhD)** unvanlı uzman bilimci niteliği kazandılar. Müzik yükseköğrenimlerinden epey sonra gördükleri köklü bilimsel öğrenim, hazırladıkları yeni/özgün bilimsel tezler, yaptıkları kapsamlı çalışmalar, verdikleri akademik hizmetler ve yetiştirdikleri müzikbilim insanlarıyla üniversiter düzeyde en geniş anlamda çağdaş Türk müzikbiliminin oluşmasında *öncü* ve *ilkçi* oldular. Bu nedenle Oransay, Okyay, Günay, Süer ve Uçan'dan oluşan *beş akademik öncü-ilkçi*, en geniş kapsamlı *çağdaş Türk müzik bilimleri alanının 'akademik Türk Beşleri'* olarak nitelendirilebilir. Bu nitelendirme doğru ve gerçeğe uygun olur.

Kırıkkale Üniversitemiz müzik alanının *müzikbilim* dalında ilk öğrenci alımlarını 2007'de yüksek lisans düzeyinde ve 2008'de lisans düzeyinde gerçekleştirdiğinden bu yana gösterdiği gelişmenin bir sonucu olarak 10'uncu yılında böylesi bir *Ulusal Kongre [Kurultay]* tasarlayıp başarıyla gerçekleştirme düzeyine erişmiş bulunmaktadır. Bu nedenle *Üniversitemizi kutluyorum!* Müzik alanındaki kurumsal yapılanmasını *müzik biliminin* yanı sıra *müzik sanatı*, *müzik eğitimi* ve *müzik teknolojisi* dallarını da kapsayıcı biçimde tamamlayarak kendine özgü bir "**Müzikale**" olmasını gönülden diliyorum. KKÜ'de bu *Ulusal Kurultay*dan sonra sıra *Uluslararası Kurultay* düzenlemeye geliyor. KKÜ'müzün müzik alanındaki gelişimini sürdürerek uzak olmayan bir gelecekte bunu da başaracağından kuşku duymuyorum.

Bu çok değerli Kurultayın müzik alanında yükseköğrenim gören, araştırma yapan öğrencilerimizi genel olarak akademisel, toplumsal ve kültürel açılardan geliştirmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerde bilimsel, eğitimsel ve tekniksel meslek bilincinin oluşumunu ve gelişimini güçlendirmesi ereklenmektedir. Yanı sıra kendi özel alanlarında gelişim için son derece gerekli olan mesleki yetiştirilimin oluşmasında önemli rol oynayan çeşitli fırsat ve olanaklar sağlaması hedeflenmektedir. Ayrıca alanlarında uzman çağrılı konuşmacıların edinmiş oldukları sağlam donanım, zengin deneyim ve güçlü birikimlerini paylaşarak müzik öğrencilerinin bilimsel bakış, görüş ve düşünüş açılarının gelişmesine anlamlı katkılar sağlaması beklenmektedir. Bütün bunların bir sonucu olarak bu kurultayla daha yeni, daha özgün bir bilimsel-düşünsel alanın oluşması ve bu alanın etkin ve edilgin tüm katılımcıların meslekî bilgi, beceri ve uygulamalarına çeşitli katkılarda bulunması umulmaktadır. Bu umuyla öncelikle şunlar önerilmektedir:

(1) Araştırma dilimizde tümüyle **öz Türkçe terimler kullanmaya** özen gösterelim! Müzik alanında da *sesel* ve *sözel* dilimizi büsbütün Türkçeleştirelim. Yabancı dillerden alınma-aktarıma terimler yerine öz Türkçe terimlerimizi kullanalım. Elimizde yeterli terimler yoksa öz dilimizin kök ve gövdelerinden uygun türetmelerle bulmaya, üretmeye ve önermeye çalışalım. (Benim yarım yüzyılı aşkın bir süredir yapmaya çalıştığım önemli bir iş de budur.) Bu bağlamda örneğin *kriter* yerine *ölçüt* diyelim, *kongre* yerine *kurultay* diyelim (Türkçemizde *kurultay*, "ulusal veya uluslararası bilimsel toplantı" demektir), *poster bildiri* yerine *askı bildiri* ya da *askılı bildiri* diyelim (Türkçemizde *askıya çıkarmak-çıkarılmak* askı yoluyla duyurmak-duyurulmak, bildirmek-bildirilmek, sunmak-sunulmak demektir.). Dilimizde *poster[bildiri]* "*bilimsel toplantılarda duvara ya da panolara asılan kısa bildiri*" demektir. Buradan yola çıkarak "*bilimsel toplantılarda panolara asılan kısa bildiri [sunumu]*" demek olan *poster sunumu* yerine *asılı/askı sunum* diyelim. Çünkü duvara bir giysi asar gibi panoya *kısa bildiri* asıyoruz. Öbür yandan *panel* yerine *açık oturum*, *sempozyum* yerine *bilgişölen* ya da *bilgi şöleni*, *vörkşöp* yerine *çalıştay*, *atölye* yerine *işlik*, *atölye çalışması* yerine *işlik çalışması*, *seminer* yerine *toplulu çalışma* diyelim. Bu kongre için kullanılan anlamıyla *platform* yerine *düşünsel alan* diyelim. Ben uzunca bir süre uygun bir öz Türkçe karşılık bulamadığımdan kullanmak zorunda kaldığım *biyopsişik* terimi yerine son yıllarda oluşturup önerdiğim *canlı/tinsel* terimini kullanıyorum. Bunu yıllarca aradım ve sonunda buldum. Çünkü atalarımızın da dediği gibi *arayan bulur!*

(2) Genç araştırmacı öğrencilerimize **başlıca araştırma türlerini** gecikmeksizin **iyice öğrenme** ve **her birinde en az bir kez küçük ölçekli araştırma çalışması yapmalarını**-yaşamalarını, böylece **her bir araştırma türünde kendilerini deneyerek-sınayarak çok yönlü bir donanım-deneyim-birikim kazanmalarını** ve bu kazanımlarla öğrenimlerini bitirip **araştırmacılık yaşamlarına atılmalarını** salık veririm. Bu doktora bitimine dek olanaklıdır. Ayrıca müzikte **bilimsel araştırmanın** yanı sıra **sanatsal, tekniksel, sporsal, felsefi ve yaşamsal araştırmayı** da öğrenin! Gençler, **araştırmacılık yetişiminiz** gibi **araştırmacılık yaşamınızı** da uzun süre tek tür-tip ya da hep aynı tür-tip araştırma yapmayla sınırlandırmayın! Araştırmacılık ufkunuzu daraltmayın, geniş tutun! Araştırma çalışmalarınızda her zaman ve her koşulda **ilkeli, ülkülü, tutkulu** olun!

(3) Elimizdeki geçerli-güvenilir bilgi, belge ve bulgulara göre Türk müzik kuramının ve biliminin derli toplu ilk oluşturucusu, geliştiricisi ve sunucusu olan Sucup **Akari ilk Türk müzik araştırmacısıdır..** Onun MS 6. yüzyılda ortaya koyduğu **Türk müziği kuramını ve ses sistemini** tüm yönleriyle derinlemesine ele alan geniş kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır. Bunun için Türk Dünyası odaklı ve uluslararası nitelikli bir **“Sucup Akari Dönemi Türk Müziği Kuramı ve Uygulamaları Bilgi Şöleni”** düzenlenmelidir.

(4) Ülkemizde ve Türk Dünyasında müzik yükseköğretim kurumlarıyla işbirliği içinde çalışacak bir **Türkiye Müzik Araştırmaları Merkezi** ve **Türk Dünyası Müzik Araştırmaları Merkezi** kurulmalıdır.

(5) Türkiye’de Müzik Araştırmalarının en geniş anlamıyla, tüm boyutlarıyla ve müziğin tüm kol ve dalları ile olan ilişkileriyle tam oluşturulabilmesi, gerçekleşebilmesi ve geliştirilebilmesi sağlanmalıdır. Bunun için başta müzikbilimleri olmak üzere müzik alanının tüm kol ve dallarını kapsayan ve birbirleriyle sürekli iletişim ve etkileşim içinde olmasını olanaklı ve zorunlu kılan bir **“Atatürk Müzik Üniversitesi”** ve **“Türk Dünyası Müzik Üniversitesi”** kurulmalıdır.

Bugünkü yoğun **bilimsel** Kurultay etkinliğimiz akşam Gazi Gençlik Oda Orkestrası’nın **sanatsal** dinletisiyle ve yarın Boğazkale/Hattuşaş’a yapacağımız **doğasal** ve **tarihsel** geziyle taçlandırılacaktır. Bu **dört boyutlu şöleni** tasarlayan ve gerçekleştiren herkesi bir kez daha candan yürekten kutluyorum. Sözlerime son verirken **KKÜ I. Ulusal Müzik Araştırmaları Öğrenci Kurultayımız**ın sonrakilere **öncü-ilkçi** olmasını diliyorum, hepinizi bir kez daha saygıyla ve sevgiyle esenliyorum (selamlıyorum)!

Kırıkkale, 30 Mart 2017

KAYNAKÇA

- Bardakçı, Murat (1986), *Maragalı Abdülkadir*, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Çobanoğlu, Özkul (2009), “Atatürk Dönemi Türk Halkbilimi Çalışmaları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, *Cumhuriyet Dönemi Türk Kültürü Atatürk Dönemi 1920-1938, Cilt 3*, Ankara: AKDTYK Atatürk Kültür Merkezi Yayını, s. 1001-1016.
- Ersoy, Mehmet Akif (2007), *Safahat*, Haz. Kemal Bek, İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınlar.
- Farabi, Mehmet (1986), *İlimlerin Sayımı*, Çev. Ahmet Ateş, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları 484, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi 57.
- Gökalp, Ziya (1918), “İçtimaiyat: Hars ve Medeniyet”, *Yeni Mecmua*, 5 Eylül 1918 [1334], Sayı 60, s. 143.
- Gökyay, Orhan Şaik (1941). *Devlet Konservatuvarı Tarihçesi*, Ankara: Maarif Vekâleti Maarif Matbaası.
- Kahramankaptan, Şefik [Yay. Haz.] (2013), *Hindemith Raporları 1935/1936/1937*, Çeviri: Elif Damla Yavuz, Ankara: Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

- Mahmut, Nuri (1994), “Uygur Müziğinin İslamiyetten Önceki ve Sonraki Durumu Üzerine”, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi – Türkiye ‘de Müzik Öğretmenliği Eğitiminin Yetmişinci Yılına Armağan (1924-1994)*, GEFAD Özel Sayı, Kış ’94, Yeni Dönem, Sayı 1, s. 336-344.
- Oransay, Gültekin (1973). “Cumhuriyetin İlk Elli Yılında Geleneksel Sanat Musikimiz”, Ankara: AÜ İF 50. Yıl Kitabı Ayırbaşım.
- Oransay, Gültekin (1976), *Musiki Tarihi*. Ankara: Yaykur Açık Yükseköğretim Dairesi.
- Öztuna, Yılmaz (1988), “Önsöz”, içinde, *Türk Musikisi Kimindir?*, H. Sadettin Arel, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları 865.
- Öztuna, Yılmaz (1990), *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi II*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Popescu-Judet, Eugenia (1996), *Türk Musikisi Kültürünün Anlamları*, Çev. B. Aksoy, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- TDK (2005), *Türkçe Sözlük*, 10 Baskı, Ankara: AKDITYK Türk Dil Kurumu.
- Tura, Yalçın (1988), *Türk Müsikisinin Mes’eleleri*, İstanbul: Pan Yayıncılık 7.
- Uçan, Ali (1982, 1996), *Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü Müzik Alanı Birinci Yıl Programının Değerlendirilmesi*, Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Uçan, Ali. (1992), “Devlet Sanatçısı Profesör Ahmed Adnan Saygun (1907-1991)”, *Türk Halk Kültürü Araştırmaları (Turkish Folk Culture Researches) 1992*, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları 181, s. 118-126.
- Uçan, Ali (1994), “Kuruluşunun Yetmişinci Yılında ve İkibinli Yılların Eşiğinde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü ve Türkiye’de Müzik Öğretmenliği Eğitimi”, *GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi–Türkiye’de Müzik Öğretmenliği Eğitiminin Yetmişinci Yılına Armağan (1924-1994)*, GEFAD Özel Sayı, Kış ’94, Yeni Dönem, Sayı 1, s. 1-32.
- Uçan, Ali (1999), “Doğumunun 100. Yıldönümünde Tüm Yönleriyle Halil Badi Yönetken”, *Orkestra*, Yıl 38, Sayı 305, Ekim 1999. s. 24-53.
- Uçan; Ali (2005a), *Müzik Eğitimi*, Genişletilmiş 3. Basım, Ankara: Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Uçan, Ali (2005b), *İnsan ve Müzik/İnsan ve Sanat Eğitimi*, Genişletilmiş 3. Basım, Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Uçan, Ali (2005-2009), “Türk Müzik Kültürünün Dünya Müzik Kültürlerine Etkileri ve Katkılarına Genel Bir Bakış”, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi (21-26 Kasım 200) *Bildirileri Cilt V [Türk Kültürünün Dünya Kültürlerine Etki ve Katkıları]*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (AKDITYK) Atatürk Kültür Merkezi Yayınları: 382, Bilimsel Toplantılar Dizisi: 47, Ankara, s. 2571-2595.
- Uçan, Ali (2008), “Türklerin Müzik Kültürü ve Dünya Müzik Kültürlerine Etkileri-Katkıları”, *Türklerin ve Anadolu’nun Dünya Uygarlık Tarihindeki Yeri Uluslararası Sempozyumu/The Turks and Anatolia in the History of World Civilisation (7-9 Mayıs 2008)*, Ankara: Türk Tanıtma Vakfı (TÜTAV)-Gazi Üniversitesi (GÜ).
- Uçan, Ali (2009), “[Atatürk Dönemi Türk] Müzik [Kültürü]”, *Cumhuriyet Dönemi Türk Kültürü Atatürk Dönemi 1920-1938, Cilt 3*, Ankara: AKDITYK Atatürk Kültür Merkezi Yayını, s. 1247-1272.
- Uçan, Ali (2010a), *Başöğretmen Atatürk ve Cumhuriyet Öğretmeni*, Yay. Haz. Sibel Karakelle, Burdur: MAKÜ.

- Uçan, Ali (2010b), “Dünden Bugüne-Bugünden Yarına Türkler ve Müzik Bilimi [Müzikbilim]”, *Türkler ve Bilim: Dünden Yarına Bilgi Şöleni [Sempozyumu]* (6-11 Ekim 2010), Ankara: TOBB Eko. ve Tek. Üniversitesi.
- Uçan, Ali (2012), *Eduard Zuckmayer ve Cumhuriyet Müzik Eğitimi*, Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Uçan, Ali (2013), “Türkiye’de Geleceğin Profesyonel Müzikçilerini Yetiştirmede Yeni Bir Kurum, Model ve Program Önerisi: Atatürk Müzik [ve Sahne Sanatları] Üniversitesi”, *Geleceğin Profesyonel Müzikçileri Yetiştirme Modelleri ve Programları*, Ankara: Sevdâ-Cenap And Müzik Vakfı, s. 27-61.
- Uçan, Ali (2015), *Türk Müzik Kültürü*, Genişletilmiş 3. Basım, Ankara: Evrensel Müzik ve Yayınevi.
- Uçan, Ali (2016), “Türklerde Müzikbilim ve Türkiye’de Müzikbilimsel Gelişmeler”, *1. Erzurum Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu 28-29 Nisan 2016, Bildiriler Cilt1*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü, s. 17-81.
- Uslu, Recep (2002), “Selçuklularda Müzik Literatürü”, *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 6, Ankara.
- Uslu, Recep (2012), *Selçuklu Topraklarında Müzik*, Konya: Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını.
- Uslu, Recep [2016], “Selçuklularda Müzik ve Literatürü”, <https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=372068>, İndirildiği Tarih: 23.04.2016
- Zeren, Ayhan (2003), *Müzik Sorunlarımız Üzerine Araştırmalar*, İstanbul: Pan Yayıncılık: 107.